

Управління освіти і науки
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
“ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ”
Запорізької обласної ради

Навчально-методичний центр дистанційного навчання

Лілія Васильченко
Ірина Лапшина

Створення навчально-методичних комплексів дистанційного навчання

Методичні рекомендації

Запоріжжя
2010

УДК
ББК

В

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради (протокол № 6 від 24 листопада 2009 року).

Рецензенти:

Ястребова В. Я. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та психології післядипломної освіти КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради.

Шевченко В. Л. – кандидат військових наук, доцент, заступник директора з наукової роботи Українського наукового центру розвитку інформаційних технологій, м. Київ.

Васильченко Л. В., Лапшина І. С.

В Створення навчально-методичних комплексів дистанційного навчання : Методичні рекомендації. – Запоріжжя : ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2010. – 124 с. – Бібліогр. : с. 120.

ISBN 978-966-191-047-7

АНОТАЦІЯ

УДК
ББК

ISBN 978-966-191-047-7

© Васильченко Л.В.,
Лапшина І.С., 2010
© ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2010

ЗМІСТ

Вступ	5
--------------------	----------

ЧАСТИНА І. Нормативно-правове забезпечення дистанційного навчання в Запорізькому регіоні

1.1. Положення про освітній інформаційний ресурс та організацію підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою Комунального закладу “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради	7
1.2. Положення про експертну комісію в галузі дистанційної освіти в Комунальному закладі “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради	23
1.3. Уніфіковані вимоги до комп’ютерно-орієнтованих програмно-педагогічних засобів у Комунальному закладі “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради	27

ЧАСТИНА 2. Основні принципи побудови мережевого ресурсу для використання в загальноосвітніх навчальних закладах Запорізької області

2.1. Загальні положення	42
2.2. Основні технології дистанційного навчання	49
2.3. Відмінності в стандартах дистанційного навчання на рівні загальноосвітнього навчального закладу	59
2.4. Модель дистанційного навчання	66

ЧАСТИНА 3. Методичні рекомендації для мережевого вчителя

3.1. Підходи до створення Інтернет-ресурсу	71
3.2. Підходи до оформлення дистанційного курсу	75

3.3. Психологічне сприйняття дизайну електронних освітніх ресурсів	84
3.4. Підходи до змістовного наповнення	92

ЧАСТИНА 4. Організація дистанційного навчання на основі Інтернет-ресурсу

4.1. Загальні рекомендації мережевому вчителю	103
4.2. Перше звернення вчителя до учня	105
4.3. Формулювання вчителем цілей вивчення курсу та кожного окремого уроку	107
4.4. Організація вчителем навчально-дослідницької та проектної діяльності учня	109
4.5. Робота вчителя з тестами	112
4.6. Робота вчителя з виконаними домашніми завданнями ...	114
4.7. Робота на форумах	116
4.8. Чого потрібно дотримуватись під час навчання на дистанційному курсі (рекомендації учням, що проходять навчання за дистанційною формою навчання)	117
Список використаних джерел	120

Вступ

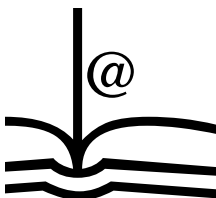
Одним із пріоритетних напрямів діяльності Міністерства освіти і науки України є розвиток системи дистанційного навчання, яке суттєво розширює можливості й підвищує конкурентоздатність вітчизняного ринку освітніх послуг, збільшує доступність до них різних соціальних груп та категорій населення, створює передумови для прискорення розвитку всіх стратегічно важливих сфер нашого суспільства і полегшує повноцінне входження України до світового інформаційного простору, зберігаючи при цьому високоякісний людський капітал.

Формування трирівневої системи телекомунікаційних мереж, що використовуються навчальними закладами для інформаційної взаємодії під час організації навчального процесу та керування ними, дає можливість впровадження дистанційного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах. Цей напрям роботи задекларовано в рішеннях Колегії МОН, і він є дійсно перспективним, тому що суттєво розширить можливості індивідуальної роботи з учнями, роботи з обдарованими дітьми, дітьми з особливими потребами і територіально віддаленими від центрів освіти. Як зазначено в Положенні “Про затвердження Програми розвитку дистанційного навчання на 2004–2006 роки” (Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 січня 2004 року № 40), сучасна освіта повинна мати випереджувальний характер, забезпечувати здійснення освітньої діяльності за технологіями дистанційного навчання, апробацію та впровадження новітніх методик організації навчального процесу за дистанційною формою та технологій дистанційного навчання в освітній процес.

Забезпечення загальноосвітніх закладів новітньою інформаційно-комп’ютерною технікою, встановлення комп’ютерів, акустичної системи, локальної мережі, підключення до Інтернету відкривають широкі можливості для запровадження нових сучасних технологій навчання. Проте розвиток предметно-орієнтованої компетентності вчителів зводиться не лише до

отримання знань, запозичення педагогічного досвіду, а й у виробленні власних знань. Застосування новітніх інформаційно-комп'ютерних технологій змінює роль учителя, стимулює до винайдення нових педагогічних прийомів і підходів у підготовці до уроку. Досить важливими стають такі якості, як здатність розробляти інноваційні методи використання техніки з метою активізації пізнавальної атмосфери, високий рівень технічної грамотності, поглиблення та створення знань, можливість активно брати участь у відеоконференціях, записати власний урок чи провести його в режимі on-line.

Для вирішення цих досить важливих питань потрібний системний підхід. Запропоновані методичні рекомендації – один із варіантів вирішення поставлених питань.

ЧАСТИНА 1
Нормативно-правове забезпечення
дистанційного навчання
в Запорізькому регіоні

1.1. ПОЛОЖЕННЯ
про освітній інформаційний ресурс
та організацію підвищення кваліфікації
педагогічних працівників за дистанційною формою
Комунального закладу
“Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти” Запорізької обласної ради

Затверджено
Вченою радою КЗ “ЗОІППО” ЗОР.
Протокол № 3 від 18 червня 2008 р.

Положення про освітній інформаційний ресурс Комунального закладу “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради (КЗ “ЗОІППО” ЗОР) та підвищення кваліфікації за дистанційною формою (далі – Положення) розроблено на виконання Основного Закону – Конституції України, Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про Концепцію Національної програми інформатизації” та “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки”, а також Програми розвитку освіти Запорізької області на 2006–2009 роки.

Положення визначає систему організаційних, навчально-методичних, програмно-технічних і фінансово-економічних заходів, спрямованих на створення умов підвищення кваліфікації педагогічних працівників на основі сучасних комп’ютерних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

1. Загальні положення

1.1. Освітній інформаційний ресурс – це система наукових, навчальних, бібліотечних та організаційно-адміністративних баз даних, представлених в електронному вигляді, забезпечених системою оперативного пошуку й доступу до них із гарантованим захистом конфіденційності, збереженням інтелектуальної власності та авторських прав.

Необхідність формування освітнього інформаційного ресурсу зумовлено такими чинниками:

- узгоджений із вимогами щодо забезпечення доступності до якісної освіти;
- вирішує організаційно-педагогічні проблеми навчально-виховного процесу учнів закладів освіти Запорізької області та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів;
- є одним зі шляхів вирішення проблеми навчання дітей з особливими потребами;
- є головним засобом відкритого доступу до освітнього процесу дорослих заочною і дистанційною формами.

1.2. Підвищення кваліфікації за дистанційною формою – це організаційно-педагогічний процес, відмінністю якого є опосередкована взаємодія тих, хто надає освітні послуги, з користувачами цих послуг у створеному навчальним закладом інформаційному середовищі з метою досягнення та підтвердження тими, хто навчається, відповідного цензу освіченості і професійної компетентності.

1.3. Підвищення кваліфікації за дистанційною формою заповоджується з метою:

- створення нових можливостей для оновлення змісту та методів навчання;
- забезпечення відкритого й рівного доступу до програм проблемно-тематичних курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів;

- індивідуалізації процесу підвищення кваліфікації відповідно до потреб і можливостей кожного слухача.

1.4. Освітні послуги з підвищення кваліфікації за дистанційною формою надаються працівникам навчальних закладів та установ освіти Запорізької області, а також усім працівникам освітньої галузі інших областей і регіонів України.

Іноземні громадяни, особи без громадянства підвищують педагогічну кваліфікацію за дистанційною формою відповідно до чинного законодавства України, міждержавних угод у галузі освіти і науки та міжнародних угод між навчальними закладами.

1.5. Підвищення кваліфікації за дистанційною формою в системі післядипломної педагогічної освіти відповідає існуючим формам і методам навчання, доповнюючи їх інноваційним змістом, дає змогу значною мірою реалізувати неперервність освіти педагогічних кадрів.

1.6. Підвищення кваліфікації за дистанційною формою педагогічних працівників загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів державної і недержавної форм власності, педагогічних працівників районних (міський) відділів (управлінь) освіти, а також науково-педагогічного персоналу КЗ “ЗО-ШПО” ЗОР здійснюється за:

- замовленням РВО (МУО);
- угодами з юридичними та фізичними особами.

1.7. Слухачі, які здійснюють підвищення кваліфікації за дистанційною формою, повинні мати постійний доступ до Інтернету та вміти користуватися сучасними інформаційними і комунікаційними технологіями (Інтернет, електронна пошта, програмно-інструментальна платформа).

2. Нормативно-правове забезпечення

2.1. Підставою нормативно-правового забезпечення підвищення кваліфікації за дистанційною формою в системі післядипломної педагогічної освіти є такі документи:

- Конституція України;
- Закон України “Про освіту”;
- Закон України “Про вищу освіту”;
- Закон України “Про загальну середню освіту”;
- Закон України “Про Концепцію Національної програми інформатизації” від 4.02.1998 р., № 75;
- Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” від 31.07.2000 р., № 928/2000;
- Постанова Верховної Ради України від 4 листопада 2005 р. № 3075-IV Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2006–2008 роки;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 р. № 1153 Про затвердження Державної програми “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2006–2010 роки;
- Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти України від 02.06.1993 р., № 161;
- Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, затверджена Міністром освіти і науки України 20.12.2000 р.;
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 № 40 “Про затвердження Положення про дистанційне навчання”;

- Положення про дистанційне навчання (затверджено Наказом МОН України від 21.01.2004 № 40);
- Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України “Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні” від 23 червня 2005 р.;
- Положення про дистанційне навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників (затверджено Вченою радою Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України, протокол № 1 від 23 грудня 2000 р.).

2.2. Нормативно-правовою базою підвищення кваліфікації за дистанційною формою в системі післядипломної педагогічної освіти Запорізької області є:

- Програма розвитку освіти Запорізької області на 2006–2009 рр.;
- Наказ управління освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації “Про відкриття навчально-методичного центру дистанційного навчання” від 04.09.2007 р., № 406;
- Наказ Ректора Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти “Про відкриття навчально-методичного центру дистанційного навчання” від 04.09.2007 р., № 51-Д;
- Концепція діяльності Навчально-методичного центру дистанційного навчання ЗОШПО, затверджена Вченою радою ЗОШПО, протокол № 5 від 27.12.2007 р.;
- Наказ Ректора Комунального Закладу “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” ЗОР “Про запровадження дистанційного навчання в систему післядипломної педагогічної освіти Запорізької області” від 21.04.2008 р., № 56-Д.

3. Організація підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою навчання

3.1. Організацію процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою навчання здійснюють:

- ✓ Навчальна частина інституту;
- ✓ Навчально-методичний центр дистанційного навчання (далі – НМЦ ДН);
- ✓ Регіональні опорно-консультативні пункти.

3.2. Навчальна частина інституту забезпечує:

- організацію замовлення на підвищення кваліфікації педагогічних працівників області за дистанційною формою навчання;
- комплектування навчальних груп;
- складає графік проведення курсів;
- розподіл навчального навантаження між кафедрами.

3.3. НМЦ ДН КЗ “ЗОППО” ЗОР забезпечує:

- організацію впровадження дистанційного навчання (далі – ДН) в систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників області;
- розробку навчальних планів та програм курсів за дистанційною формою навчання;
- оформлення на навчання педагогічних працівників, які бажають підвищувати кваліфікацію за дистанційною формою, комплектування навчальних груп;
- надання організаційної та методичної допомоги кафедрам КЗ “ЗОППО” ЗОР із розробки робочих навчальних планів, програм тощо та забезпечення ними слухачів;

- консультування слухачів, організаційно-методичний супровід їхнього навчання;
- реєстрацію та організацію рецензування залікових робіт слухачів;
- планування, організацію та забезпечення залікових сесій;
- вивчення й аналіз стану навчання за дистанційною формою в навчальних закладах області, розробку пропозицій та рекомендацій щодо його вдосконалення.

3.4. Регіональні опорно-консультативні пункти (РОКП) створюються при районних (міських) методичних кабінетах органів управління освітою.

Основними завданнями РОКП є:

- організаційно-методичний супровід ДН у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- облік слухачів та їхнє інформаційне забезпечення;
- організація консультацій відповідно до рівня компетенції слухачів.

На базі РОКП можуть проводитися залікові сесії виїзними комісіями КЗ “ЗОППО” ЗОР.

4. Організація навчального процесу за дистанційною формою

4.1. Освітній процес за дистанційною формою навчання має здійснюватися відповідно до нормативно-правового забезпечення Міністерства освіти і науки України, що регламентує дистанційну форму навчання.

4.2. Обсяг, структура, якість знань, рівень умінь і навичок слухача за дистанційною формою навчання має відповідати вимогам Державного стандарту освіти, встановленого для освітньо-кваліфікаційного рівня.

4.3. Організація навчального процесу за дистанційною формою підвищення кваліфікації здійснюється в терміни, передбачені графіком підвищення кваліфікації керівних та педагогічних працівників Запорізької області.

4.4. Навчальний рік у системі навчання за дистанційною формою встановлюється з 2 січня до 31 грудня поточного року.

4.5. Формами звітності та контролю за якістю вивчення слухачами змісту кожного модуля є тестування та захист курсової роботи. До захисту допускаються слухачі, які своєчасно надіслали роботу до НМЦ ДН, отримали на неї позитивну рецензію, а також пройшли тестування. Захист курсових робіт проводиться під час залікових сесій.

4.6. Організація підвищення кваліфікації педагогічних працівників за технологіями ДН при КЗ “ЗОШПО” ЗОР складається з чотирьох етапів:

- планування підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання;
- прийом і оформлення слухачів на навчання;
- управління самостійною роботою слухачів;
- проведення організаційно-залікових сесій.

4.7. Повний цикл дистанційного підвищення кваліфікації за дистанційною формою здійснюється впродовж 4 місяців і передбачає самостійне вивчення слухачами змісту чотирьох навчальних модулів (діагностико-аналітичного, соціо-гуманітарного, професійного, фахового) та звітність за кожним із них. Обсяг змісту кожного модуля регламентує навчальний план.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що здійснюється за очно-дистанційною формою навчання, має три етапи:

I етап (очний) – організаційно-настановча сесія (3 дні);

II етап (дистанційний) – керована самостійна робота слухача (4 місяці);

III етап (очний) – залікова сесія (3 дні).

4.8. Планування дистанційного підвищення кваліфікації.

4.8.1. Планування підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою на базі КЗ “ЗОППО” ЗОР здійснюється НМЦ ДН та навчальною частиною інституту на основі типових навчальних планів Міністерства освіти і науки України, заявок на навчання за дистанційною формою (категорії, чисельність груп тощо) й оформлюється у вигляді плану-графіка дистанційного підвищення кваліфікації на календарний рік у загальному плані закладу.

4.8.2. Індивідуальний план підвищення кваліфікації слухача за дистанційною формою є його основним нормативно-організаційним документом на курсах.

4.8.3. Розробка, погодження та затвердження індивідуальних планів підвищення кваліфікації слухачів за дистанційною формою відбувається під час організаційно-настановчої сесії.

4.8.4. Індивідуальний план підписується слухачем і тьютором, затверджується ректором КЗ “ЗОППО” ЗОР. Тьютор – викладач, який супроводжує курс, має можливість контролювати процес вивчення курсу кожного слухача, оцінювати виконані ним індивідуальні завдання, його роботу в семінарах і, за необхідності, надавати йому допомогу або давати пораду.

4.8.5. Навчальні плани формуються за модульною структурою. Зміст підвищення кваліфікації (навчальний матеріал) поділяється на навчальні модулі як логічно завершені одиниці навчальної інформації.

4.9. Проведення організаційно-настановчої сесії призначається для:

- реєстрації слухача та зарахування його до відповідної групи;
- проведення вхідного діагностування;
- проведення інструктажу щодо загальних питань організації ДН;

- здійснення викладачами інструктажу та надання методичних рекомендацій щодо дисциплін, які будуть вивчатись дистанційно в міжсесійний період.

4.10. Під час залікової сесії:

- проводяться консультації перед підсумковим контролем із дистанційних курсів, що вивчались протягом міжсесійного періоду;
- здійснюється підсумковий контроль знань із дистанційних курсів, що вивчались протягом міжсесійного періоду;
- проводиться захист курсових робіт;
- проводиться конференція з обміну досвідом.

4.11. У міжсесійний період слухачі навчаються дистанційно, поєднуючи можливість працювати та навчатися.

4.12. Навчальний процес здійснюється в таких формах: навчальні заняття, виконання колективних та індивідуальних завдань, самостійна робота слухачів, практична підготовка, контрольні заходи тощо.

4.13. Основні види навчальних занять за дистанційною формою: лекції, лабораторні, практичні, семінарські, індивідуальні заняття, консультації, конференції, дискусія в мережі, самопідготовка, вивчення теоретичного матеріалу тощо.

4.14. Реалізація зазначених видів навчальних занять здійснюється за допомогою сучасних інформаційних і комунікаційних технологій: Інтернет, електронна пошта, чат, форум, телеконференція, відеоконференція, конференція, аудіоконференція тощо.

4.15. Самостійна робота слухача є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і складає приблизно 2/3 загального обсягу навчального часу слухача, відведеного для вивчення конкретного дистанційного курсу.

4.16. Контроль якості знань, умінь і навичок слухачів дистанційної форми навчання забезпечуються шляхом проведення системи контрольних заходів, що реалізуються в очному та дистанційному режимах.

4.17. Контрольні заходи охоплюють вхідний, поточний та підсумковий контроль.

4.18. Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії.

4.19. НМЦ ДН забезпечує збереження результатів контролю в електронному вигляді та на паперових носіях.

4.20. Прийом слухачів на навчання.

4.20.1. Головною умовою зарахування слухачів на курси підвищення кваліфікації за дистанційною формою є робота в системі освіти та досвід роботи не менше ніж 7 років. Інші умови (вік, стать, освіта, посада тощо) не є обмеженням для прийому на навчання.

4.20.2. Комплектація навчальних груп проводиться відповідно до плану підвищення кваліфікації при КЗ “ЗОШПО” ЗОР. Групи комплектуються за категоріями (за фахом, керівні кадри тощо). Кількість слухачів у них не має перевищувати 20 осіб.

4.20.3. Зарахування слухачів на навчання відбувається за наказом ректора КЗ “ЗОШПО” ЗОР, про що РВО сповіщають поштовим або електронним повідомленням із зазначеними термінами прибуття слухачів на організаційно-настановчу сесію.

Перебування слухачів на організаційно-настановчій та заліковій сесіях оформлюється як відрядження на навчання.

4.20.4. На кожного слухача в НМЦ ДН ведеться облікова картка, в якій фіксуються основні етапи навчання. Після видачі слухачеві посвідчення про закінчення навчання за дистанційною формою облікова картка передається в архів. Термін зберігання облікової картки – 6 років.

4.20.5. Після зарахування наказом по КЗ “ЗОППО” ЗОР на навчання за дистанційною формою слухачі забезпечуються пакетом навчально-методичних документів, а саме:

- графіком проведення організаційно-настановчої та залікових сесій;
- розкладами занять на міжсесійний період;
- методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи слухачів і написання ними курсових робіт;
- бланком для складання індивідуального плану дистанційного підвищення кваліфікації;
- графіками консультацій і зустрічей із тьюторами.

4.21. Керівництво самостійною роботою слухачів здійснюється тьютором.

4.21.1. Тьютор (координатор) призначається із числа викладачів кафедр, методистів КЗ “ЗОППО” ЗОР, які організують підвищення кваліфікації слухачів у відповідному модулі (діагностико-аналітичному, соціально-гуманітарному, професійному, фаховому).

4.21.2. Основні вимоги до особистості тьютора – високий професіоналізм і загальнокультурний рівень, досвід викладацької та практичної роботи, комунікабельність.

4.21.3. Персональний склад тьюторів обговорюється на засіданнях кафедр та закріплюється наказом по інституту.

4.21.4. Загальне керівництво роботою тьюторів здійснює директор НМЦ ДН.

5. Права та обов’язки суб’єктів дистанційного навчання

Суб’єктами дистанційного навчання є слухачі, які навчаються за програмою підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за дистанційною формою, викладачі або методисти, які здійснюють дистанційне навчання, тьютори.

5.1. Права та обов'язки слухачів за дистанційною формою:

5.1.1. Обсяг, структура та якість знань, умінь і навичок слухачів мають відповідати вимогам Державного стандарту освіти, встановленого для відповідних освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів, відповідним програмним забезпеченням.

5.1.2. За умови успішного виконання слухачем усіх видів залікових робіт (тестів, курсової роботи тощо) видається державне свідоцтво про підвищення кваліфікації.

У разі невиконання слухачем навчально-тематичного плану через неповажну причину, пропуски занять (50 % і більше від загальної кількості годин аудиторного навантаження тощо), невідвідування консультацій, інших форм звітності або контролю за якістю засвоєння знань йому видається довідка про те, що він прослухав курси підвищення кваліфікації.

5.1.3. Підставою для надання додаткової відпустки на сесію є довідка-виклик, яка направляється слухачам не пізніше ніж за 20 днів до початку сесії.

5.1.4. Під час навчання слухачі мають право безкоштовно користуватися аудиторіями, кабінетами, лабораторіями, читальною залом, бібліотекою, кабінетом дистанційного навчання, брати участь у роботі симпозіумів, конференцій, навчальній і науково-методичній діяльності КЗ “ЗОІППО” ЗОР на умовах, визначених правилами внутрішнього розпорядку.

5.1.5. Навчальний час слухача визначається кількістю облікових академічних годин, відведених для здійснення програми підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання.

5.2. Права та обов'язки тьюторів:

5.2.1. Тьютор у процесі проведення дистанційного навчання виконує такі функції:

- участь у прийомі та оформленні слухачів на підвищення кваліфікації за дистанційною формою;
- надання допомоги слухачам у складанні індивідуальних планів;

- проведення консультацій і надання методичної допомоги;
- організація рецензування курсових робіт;
- контроль за ходом виконання індивідуального плану підвищення кваліфікації слухачів;
- здійснення зворотного зв'язку зі слухачами.

5.2.2. Навчальне навантаження тьютора виражається в академічних годинах, відпрацьованих ним для проведення навчання за дистанційною формою.

5.2.3. Кількість відпрацьованих годин визначається на основі спеціально розроблених нормативів.

5.2.4. Основним документом, що відбиває роботу тьютора (планування, організаційна робота, консультування тощо) є “Журнал тьютора”, який ведеться за спеціальною формою. Навчальне навантаження тьютора розраховується відповідно до встановлених норм.

6. Забезпечення якості дистанційного навчання

6.1. Якість навчання за дистанційною формою не повинна бути нижчою від якості за очною формою навчання.

6.2. Якість навчання за дистанційною формою визначається рівнем навчально-методичного, технологічного, кадрового, матеріально-технічного забезпечення ДН.

6.3. Якість навчально-методичного забезпечення навчання за дистанційною формою встановлюється експертизою дистанційних курсів.

6.4. Якість навчального процесу забезпечується систематичним підвищенням кваліфікації професорсько-викладацького та обслуговуючого персоналу КЗ “ЗОШПО” ЗОР з інформаційних і комунікаційних технологій, методики й технології навчання за дистанційною формою.

7. Навчально-методичне забезпечення

7.1. Навчально-методичне забезпечення навчання за дистанційною формою включає такі документи:

- навчально-тематичний план підвищення кваліфікації слухачів;
- освітньо-професійні програми підвищення кваліфікації слухачів;
- програми з усіх навчальних модулів;
- методичні рекомендації слухачам щодо організації самостійної роботи, написання курсових робіт, роботи в телекомунікаційних мережах (e-mail, Internet);
- графіки консультацій і зустрічей із тьюторами тощо;
- розклади занять (заходи) на період проведення сесії.

7.2. Комплект навчально-методичної документації для навчання за дистанційною формою розробляється відповідними кафедрами й затверджується Вченою радою КЗ “ЗОШПО” ЗОР.

7.3. Навчально-методична документація з кожного модуля складається з пояснювальної записки, навчально-тематичного плану, комплекту навчальних програм дисциплін (тем) модуля, відповідних рекомендацій із вивчення дисциплін, написання та оформлення курсової роботи, контрольних тестів для самоперевірки тощо.

8. Дидактичне забезпечення

8.1. Дидактичне забезпечення – це комплект взаємопов’язаних за дидактичними цілями і завданнями освіти та виховання навчальної інформації на носіях, що розроблені з урахуванням вимог психології, педагогіки, валеології, інформатики тощо.

8.2. Реалізація дидактичного забезпечення передбачає створення системи, що забезпечує зручний та швидкий пошук слухачем старанно дібраних джерел навчальної інформації

(систематичний перелік рекомендованої літератури, анотовані покажчики, тематичні дайджести тощо).

8.3. Важливою складовою дидактичного забезпечення навчання за дистанційною формою при КЗ “ЗОППО” ЗОР є офіційний Web-сайт НМЦ ДН (www.zoippo.com.ua).

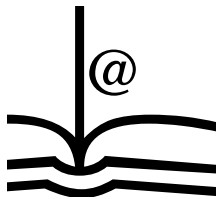
8.4. Комплекти дидактичних посібників (довідники, каталоги, CD-диски тощо) видаються слухачам у тимчасове користування або в постійне користування за умови оплати їхньої вартості.

9. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення

9.1. Навчання за дистанційною формою в КЗ “ЗОППО” ЗОР здійснюється за рахунок бюджетних коштів. Відповідно до чинного законодавства можуть використовуватися також інші додаткові джерела фінансування.

9.2. Оплата відряджень за термін перебування слухача на організаційно-настановній та заліковій сесії відбувається у встановленому порядку за чинними нормативами.

9.3. Матеріально-технічне забезпечення здійснюється шляхом придбання навчально-методичного обладнання за рахунок бюджетних коштів, а також додаткових фінансових надходжень у результаті госпрозрахункової діяльності.

1.2. ПОЛОЖЕННЯ
про експертну комісію в галузі дистанційної освіти
в Комунальному закладі
“Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти” Запорізької обласної ради

Затверджено
ректором КЗ “ЗОШПО” ЗОР
В. В. Пашковим.
Наказ № 206-Д від 15.12.2008 р.

1. Загальні положення

1.1. Експертна комісія (далі – Комісія) в галузі дистанційної освіти створена відповідно до Положення про освітній інформаційний ресурс Комунального закладу “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради.

1.2. У своїй діяльності Комісія діє відповідно до чинного законодавства України, нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки, статуту КЗ “ЗОШПО” ЗОР, наказів ректора, Положення про КЗ “ЗОШПО” ЗОР, Положення про освітній інформаційний ресурс КЗ “ЗОШПО” ЗОР і цього Положення в частині, що стосується авторських і суміжних прав та їхнього захисту в галузі дистанційної освіти.

1.3. Рішення Комісії приймаються колегіально, мають рекомендаційний характер і оформлюються протоколом, який підписує голова Комісії.

1.4. Поточна організаційна робота Комісії забезпечується навчально-методичним центром дистанційного навчання інституту.

1.5. Це Положення є обов’язковим для виконання всіма структурними підрозділами інституту.

2. Основні напрями діяльності експертної комісії

- 2.1. Свою діяльність Комісія здійснює за такими напрямами:
- експертна оцінка курсів за дистанційною формою, розроблених викладачами інституту для використання в системі післядипломної педагогічної освіти;
 - експертна оцінка курсів за дистанційною формою, розроблених педагогами Запорізької області для використання в навчально-виховному процесі закладів освіти, що впроваджують навчання за дистанційною формою.

3. Функції експертної комісії

3.1. Комісія перевіряє відповідність наданих матеріалів Уніфікованим вимогам до комп'ютерно-орієнтованих програмно-педагогічних засобів у Комунальному закладі “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” ЗОР.

3.2. Перевірка відповідності та якості наданих матеріалів здійснюється за такими критеріями: повнота, науковість, кореляція, доступність, адаптованість для самостійного вивчення, практична спрямованість, креативність.

3.3. Комісія розглядає результати експертизи на своїх засіданнях у присутності авторів дистанційних курсів та керівників відповідних підрозділів.

3.4. Результати роботи Комісії оформлюються у вигляді письмового висновку.

4. Склад експертної комісії

4.1. Склад Комісії формується за поданням навчально-методичного центру дистанційного навчання та пропозицією структурних підрозділів інституту із числа провідних науковців інституту.

4.2. Персональний склад Комісії призначається навчально-методичною радою та затверджується наказом ректора інституту на календарний рік.

4.3. Зміни та доповнення до персонального складу Комісії можуть вноситися впродовж року за поданням директора навчально-методичного центру дистанційного навчання.

4.4. До роботи Комісії залучаються фахівці з розробки дистанційних курсів та фахівці з предметної галузі.

4.5. За потреби до роботи Комісії можуть запрошуватися фахівці інших установ та закладів освіти, які є фахівцями з розробки дистанційних курсів.

4.6. Комісія складається з голови Комісії – директора навчально-методичного центру дистанційного навчання, секретаря та членів Комісії (усього 5 осіб).

5. Організація роботи експертної комісії

5.1. Діяльність Комісії здійснюється на її засіданнях.

5.2. Порядок денний засідань Комісії визначається планом роботи Комісії, що розробляється на календарний рік і затверджується Вченою радою інституту.

5.3. Комісія організовує і проводить свої засідання відповідно до затвердженого порядку денного засідань Комісії один раз на три місяці. За необхідності можуть проводитися позапланові засідання. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало 2/3 членів Комісії, що беруть участь у засіданні.

5.4. Порядок підготовки матеріалів до експертизи, визнання дистанційного курсу навчально-методичною працею регулюється Уніфікованими вимогами до комп'ютерно-орієнтованих програмно-педагогічних засобів у Комунальному закладі “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” ЗОР.

5.5. Рішення Комісії реалізуються через накази ректора Комунального закладу “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” ЗОР.

6. Права та обов’язки експертної комісії

6.1. Запрошувати й одержувати від структурних підрозділів інституту інформацію та матеріали, необхідні для здійснення діяльності Комісії.

6.2. У разі необхідності Комісія має право направляти матеріали на зовнішню рецензію.

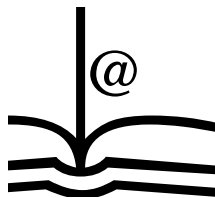
6.3. Відповідають за якісну підготовку матеріалів дистанційних курсів до експертизи завідувач відповідного підрозділу та автори дистанційного курсу.

7. Порядок зміни

Положення про експертну комісію

7.1. Зміни до Положення про експертну комісію в галузі дистанційного навчання вносяться за рішенням Комісії і затверджуються Вченою радою інституту.

7.2. Комісія ліквідується наказом ректора інституту.

**1.3. УНІФІКОВАНІ ВИМОГИ
до комп'ютерно-орієнтованих
програмно-педагогічних засобів
у Комунальному закладі “Запорізький обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти”
Запорізької обласної ради**

*Затверджено
Навчально-методичною радою.
Протокол № 3 від 26 травня 2009 р.*

Ці вимоги визначають структуру програмно-педагогічних засобів, що застосовуються під час проведення курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників та організації навчально-виховного процесу в закладах освіти за дистанційною формою, єдиний підхід до стандартизації викладання змісту й оформлення його компонентів, методичні та програмно-технічні умови застосування.

Уніфіковані вимоги відповідають “Положенню про дистанційне навчання” (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 21.01.2004 р.) і Положенню про освітній інформаційний ресурс та організацію підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою Комунального закладу “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради (затверджено Вченою радою КЗ “ЗОІППО” ЗОР, протокол № 3 від 18 червня 2008 р.).

**1. Структурна будова
програмно-педагогічного засобу**

Програмно-педагогічні засоби підвищення кваліфікації педагогічних працівників та організації навчально-виховного процесу в закладах освіти – це виконані в електронній формі,

на організаційно-педагогічних і дидактико-психологічних засадах, освітньо-професійні матеріали, розміщені на сервері в середовищі програмно-інструментальної платформи, що створює програмно-технічні умови підтримки навчання за дистанційною формою.

Головними компонентами програмно-педагогічних засобів підвищення кваліфікації педагогічних працівників та організації навчально-виховного процесу в закладах освіти за дистанційною формою є:

1. Передмова (стисла інформація про курс мотиваційно-презентаційного характеру).
2. Методичні рекомендації щодо роботи з курсом.
3. Робоча навчальна програма з потижневим плануванням.
4. Навчальні модулі, що містять:
 - розділи як структурований навчальний текст, адаптований до самостійного вивчення;
 - завдання для практичних занять;
 - модульний тест.
5. Підсумковий тест.
6. Вимоги та методичні рекомендації щодо атестації.
7. Глосарій.

2. Призначення та опис компонентів

Компоненти, що входять до складу програмно-педагогічного засобу, розміщуються на титульному кадрі з відповідними гіперпереходами.

Терміни навчання

Дистанційний курс підготовки вчителів з курсу «Запоріжжя мій рідний край» розрахований на 6 місяців і проходить в три етапи: очний, дистанційний, очний.

Користувачами дистанційного курсу підготовки вчителів з курсу «Запоріжжя мій рідний край» можуть бути:

- вчителі географії, біології, історії, української мови і літератури, початкових класів, які бажають отримати ґрунтовні знання з курсу «Запоріжжя мій рідний край» за дистанційною формою навчання.

Що необхідно для навчання?

- наявність комп'ютера із встановленими операційною системою Windows та браузером Internet Explorer;
- уміння працювати в мережі Інтернет.

Мета курсу:

- ознайомити вчителів з головними природними, демографічними та господарськими характеристиками Запорізької області;
- навчити вчителів системно подавати комплекс знань про Запоріжжя та Запорізьку область з урахуванням сучасних досягнень різних наук;
- забезпечити наступність і перспективність між різними ланками шкільної освіти;
- сприяти впровадженню нових прийомів і методів навчання, інноваційних освітніх технологій.

Що дізнаються та чого навчаються слухачі?

Слухачі будуть знати:

- комплекс історичних, антропологічних, археологічних, природничих, економічних, лінгвістичних, етнокультурних знань про Запорізьку область;
- інноваційні технології навчання;
- принципи та прийоми проведення методичних та наукових досліджень.

Слухачі будуть вміти:

- впроваджувати красноразумний принцип при викладанні предметів;
- вести методичну і дослідницьку роботу;
- використовувати досягнення педагогічної та психологічної науки.

2.1. Передмова

Передмова включає: анотований зміст кожного компонента, мету його вивчення та спрямування на кінцевий результат. У передмові також вказується авторський колектив із гіперпереходом, що забезпечує ознайомлення з напрямками науково-методичної діяльності та контактними реквізитами відповідного автора.

Передмова є загальною інформацією мотиваційно-презентаційного характеру. Кращою формою представлення передмови є демонстраційний блок інтегрованої дидактичної моделі навчальних модулів, які розкривають не лише зміст, але й організаційно-педагогічні та дидактико-психологічні елементи програмно-педагогічного засобу.

Передмова є тією частиною програмно-педагогічного засобу, доступ до якої не є обмеженим. Усі інші компоненти стають доступними лише після виконання встановленим порядком процедури зарахування слухача на курси підвищення кваліфікації за дистанційною формою.

2.2. Методичні рекомендації щодо роботи з курсом

Методичні рекомендації мають розкривати питання організації навчання за дистанційною формою відповідно до Програми освітньої діяльності підвищення фахової кваліфікації педагогічних працівників із відповідного напрямку або державної програми з відповідних навчальних загальноосвітніх предметів.

Основу методичних рекомендацій складає перелік організаційно-педагогічних порад щодо роботи за графіком навчального процесу, взаємодії з тьютором і окремими викладачами, самостійного вивчення змісту навчальних модулів, здійснення самоконтролю шляхом використання поточного тестування й виконання завдань; порядок отримання консультацій, участь у семінарах і форумах, спілкування в режимі чату та листування з використанням електронної пошти.

До контрольних звітних завдань, тематичних проектів, програм заліків та іспитів методичні рекомендації розробляються при безпосередньому представленні їх слухачеві.

2.3. Робоча навчальна програма з потижневим плануванням

Робоча навчальна програма є документом, що регламентує зміст дистанційного курсу та порядок роботи з ним.

Робоча програма має містити:

- титульну сторінку (назва дисципліни, автори програми та інше);
- розподіл навчального часу та зміст модулів дисципліни;
- потижневий розклад дистанційного курсу;
- вимоги до атестації.

Модулі можуть містити такі форми навчання:

- навчальні заняття;
- виконання проектних завдань;
- практичну підготовку;
- контрольні заходи.

Основними видами навчальних занять за дистанційною формою є самостійне вивчення навчального матеріалу дистанційного курсу (розподіленого за розділами), консультації (у зміст модулів не включаються), семінар, дискусія, практичне заняття, чат, телеконференція, форум.

2.4. Навчальні модулі для курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників

2.4.1. Соціально-гуманітарний модуль

Соціально-гуманітарний модуль курсу включає інваріантну та варіативну складові, головний зміст яких має бути максимально корельованим із професійним і фаховим курсами.

Інваріантна складова має розкривати методологічні засади об'єкта і предмета, на який зорієнтовано весь зміст Програми освітньої діяльності підвищення фахової кваліфікації педагогічних працівників із відповідного напрямку, та розкривати соціально-гуманістичну й гуманітарну спрямованість цього напрямку в освітньому базисі як окремої особистості, так і суспільства в цілому.

Зміст варіативної складової має бути спрямований на поглиблення знань з об'єкта і предмета, що розкривається в інваріантній складовій курсу. Щоб досягти максимальної спрямованості варіативної складової соціально-гуманітарного модуля на індивідуальні запити слухача, слід створювати відповідні умови для її корегування шляхом проведення вхідного анкетування.

2.4.2. Модуль професійної підготовки

Модуль професійної підготовки має інваріантну та варіативну складові. Зміст інваріантної складової є обов'язковим для вивчення і має максимально розкривати інноваційний характер педагогічних та психологічних досягнень у реалізації виховної, навчальної і розвивальної функцій учительської діяльності. Основою реалізації навчальної і розвивальної функцій в учительській діяльності має стати теорія креативної педагогіки з її особистісно-орієнтованими підходами до кожного учня.

Варіативна складова має бути зорієнтована на поглиблення знань з інноваційних технологій за різними педагогічними теоріями і спрямуваннями в їхньому порівняльному викладенні.

Для правильного визначення змісту варіативної складової доцільно проводити вхідне тестування, яке не повинно мати контрольних функцій. Головним його призначенням є визначення інтересів, нахилів і запитів у практичній діяльності слухача та надання йому такого варіативного змісту курсової підготовки, що значно розвине його наявні професійні здібності.

Важливе значення має розкриття у варіативній складовій використання комп'ютерних педагогічних технологій як в очній, так і дистанційній формах освіти.

Під час формування професійного курсу, шляхом вставляння посилань на Інтернет-адреси, необхідно створювати механізми розширеного виходу на бібліотечні ресурси як навчальних закладів України, так й інших держав.

2.4.3. Модуль фахової підготовки

Курс фахової підготовки також має інваріантну та варіативну складові. Зміст інваріантної складової є обов'язковим для вивчення і має максимально розкривати організаційно-педагогічні та дидактико-психологічні аспекти викладання конкретного навчального предмета, застосування інноваційних елементів, особливо комп'ютерно-орієнтованих, у роботі з учнями з урахуванням їхніх нахилів і здібностей.

Варіативну складову доречно формувати на конкретних прикладах викладання того чи іншого навчального предмета з досвіду як вітчизняних, так і зарубіжних педагогів. Доречною є організація переходів як на персональні сайти відомих і авторитетних педагогів, так і офіційні сайти навчальних закладів, що використовують у своїй діяльності комп'ютерно-орієнтовані навчальні програми з того чи іншого навчального предмета.

2.5. Глосарій

Глосарій – необхідна складова програмно-педагогічного засобу. Зміст курсу має проблемно-тематичний характер, тому при складанні його змісту використовуються поняття, які по-різному можуть трактуватися в різних джерелах. У програмно-педагогічному засобі глосарій засвідчує позицію авторського колективу щодо тлумачення тих чи інших понять.

2.6. Контрольні тести і завдання, тематика курсових проектів

У програмно-педагогічних засобах основною формою самоконтролю знань є тестові процедури як послідовність досить простих питань, що дають можливість констатувати відповідь як правильну, частково правильну (неповну), неправильну.

Звітні тести й контрольні завдання мають забезпечувати гарантовану перевірку теоретичних знань та практичних умінь відповідно до змісту курсу. Тематика курсових проектів та методичні рекомендації до їхньої розробки та захисту має рекомендаційний характер щодо вибору теми за власним бажанням та можливістю самостійного формулювання власної теми.

3. Порядок розробки та оформлення змісту курсів

Комп'ютерно-орієнтовану дидактичну основу програмно-педагогічних засобів складають:

- теоретична навчальна інформація, рівень володіння якою визначається кваліфікаційними вимогами;
- тестовий поточний контроль рівня оволодіння теоретичним матеріалом;
- практичні завдання, що закріплюють набуті теоретичні знання і спрямовані на формування вмінь;
- навчальні вправи, що закріплюють набуті вміння та формують навички;
- інтегровані ситуативні навчально-тренувальні процедури, спрямовані на формування необхідних комплексних знань, умінь і навичок;
- лабораторні й дослідні роботи за змістом тих навчальних предметів, де вони передбачені;
- моделі навчально-виробничих процедур, пов'язані з виконанням реальних професійних функцій, якщо це пе-

редбачено навчальними програмами відповідного навчального закладу.

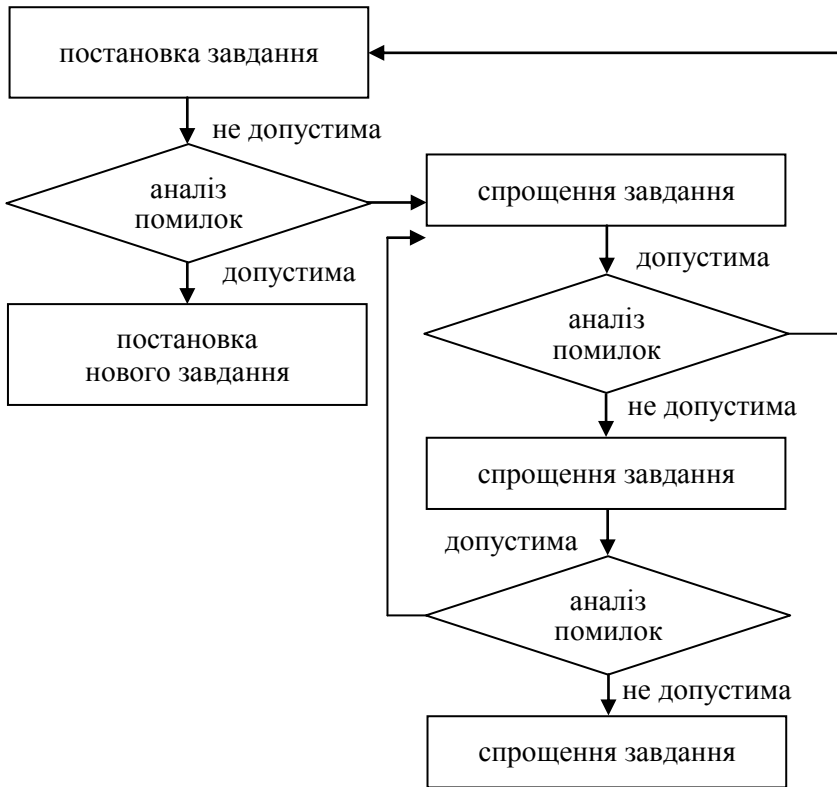
Представлення змісту здійснюється у формі текстів, графічних зображень, динамічних моделей із відповідних предметів, анімаційних ефектів, звукового супроводу, відеофільмів, що демонструють ті чи інші факти, фрагменти та реальні ситуації.

Теоретичну навчальну інформацію слід ретельно відбирати, подавати в стислій, лаконічній і строго логічній формі та доступною для розуміння. Теоретична навчальна інформація подається на екрані комп'ютера покадрово. Кожний кадр дидактичного сценарію має власне цільове навантаження. Тому під час розробки комп'ютерно-орієнтованих методичних матеріалів досить актуальним є визначення цільової функції кожного кадру.

За цільовим навантаженням інформаційно-навчальні кадри поділяються на:

- кадр основної навчальної інформації;
- кадр допоміжної навчальної інформації;
- кадр консультативної навчальної інформації;
- кадр прямої підказки.

Для покадрового формування навчальної інформації слід використовувати адаптивний метод дидактичного програмування. В основу адаптивного програмування покладено використання помилок для вибору стратегії формування знань. Допущені помилки використовуються таким чином. Задається певне обмеження допустимих помилок, кількість яких не може суттєво вплинути на заданий рівень загальної підготовки. Як тільки відсоток помилок перебільшує заданий, автоматично знижується рівень складності навчальних процедур. На всіх етапах проходження навчальних процедур здійснюється подання додаткової навчальної інформації, достатньої для виправлення помилок у наступних навчальних процедурах. І так доти, поки кількість помилок не зрівняється з допустимим обмеженням, після чого складність навчальних процедур автоматично починає зростати.

При використанні методу адаптивного дидактичного програмування методист повинен обов'язково визначитися з максимальною граничною кількістю помилок, після чого зниження рівня складності навчальних процедур втрачає здоровий глузд і подальше навчання не може гарантувати успішне формування навичок. Якщо ж не визначати максимальну граничну кількість помилок, то такий дидактичний алгоритм спрямовується в безкінечність.

Блок теоретичної навчальної інформації повинен мати завершений характер, тобто такий, що дозволяє сформулювати практичні завдання.

Для переконання, що надана теоретична інформація успішно вивчена, формуються кадри-тести та блок розвивальних

і допоміжних кадрів-роз'яснень на неправильні відповіді тестових питань. Кадри-роз'яснення не повинні повторювати фрагменти тексту основної навчальної інформації. У кадрі-роз'ясненні необхідно сформулювати коментар помилки та дати роз'яснення в більш простій і доступній формі. До кадру-роз'яснення обов'язково має додаватися кадр-тест. Якщо і в цьому випадку допускаються неправильні відповіді, то слід передбачити знову кадр-роз'яснення, сформульований у ще більш доступній формі.

Послідовність формування вмінь здійснюється шляхом використання методу особистісно-орієнтованого дидактичного програмування.

Цей метод оснований на вдосконаленні методу Паска шляхом визначення причинно-наслідкових зв'язків виникнення помилкових дій того, хто навчається, та створенні в структурі алгоритму механізму усунення причин їхнього виникнення.

Особливістю цього алгоритму є його орієнтація на індивідуальні здібності та запити. Це досягається шляхом формування розвивальної та допоміжної роз'яснювальної навчальної інформації, перехід до якої здійснюється після встановлення причин виникнення помилкового рішення.

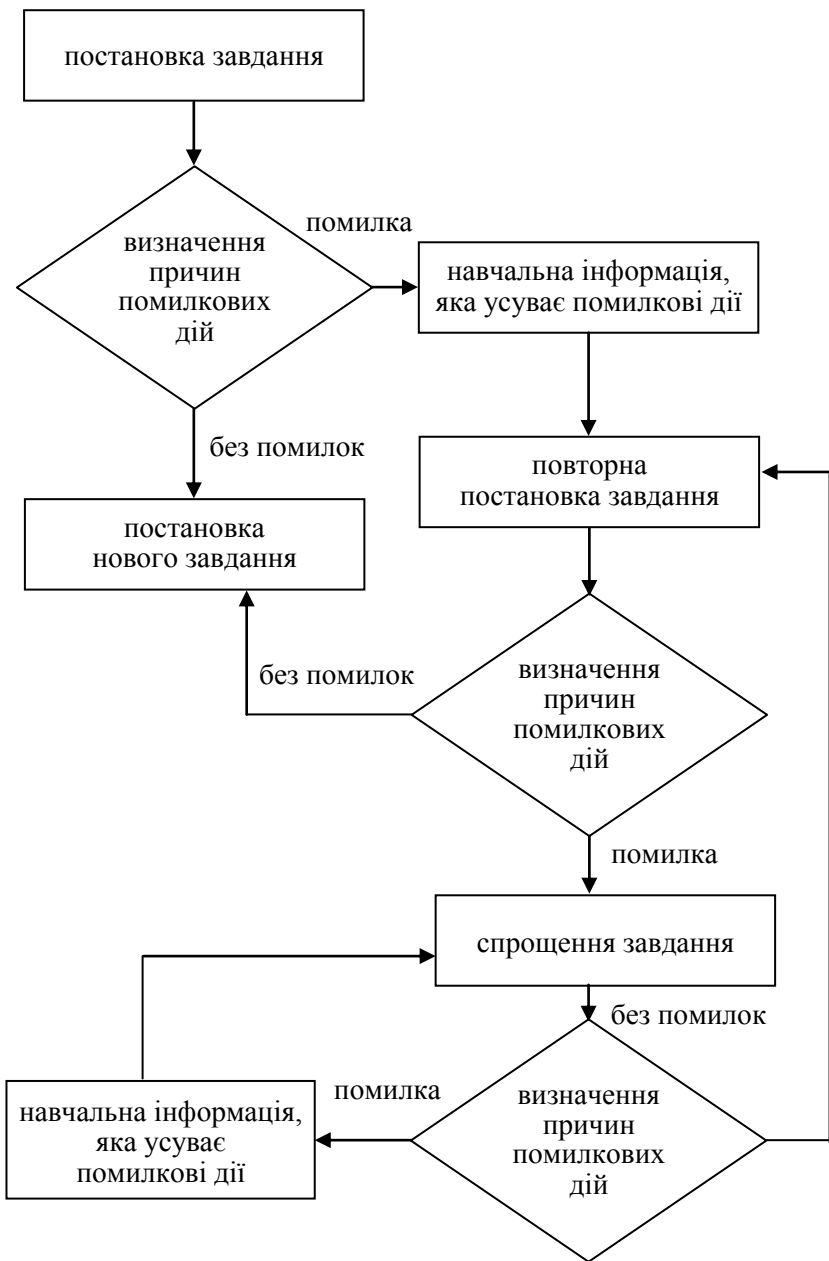
Аналогічно до блоків розвивальної навчальної інформації формуються й ускладнені практичні завдання розвивального характеру відповідної тематики.

Навички формуються за допомогою блоку ситуативних процедур. Ситуативні процедури – це інтегровані практичні завдання в різних варіантах їхньої інтерпретації і розв'язання.

Під час виконання ситуативних процедур причинно-наслідкові зв'язки мають більш складну схему і можуть мати комплексний характер, де помилка є наслідком причини і, у свою чергу, причина може бути наслідком іншої причини. Конструюючи дидактичний алгоритм, методист повинен детально

викласти шлях виникнення помилок і причини їхнього виник-

нення та у зворотному порядку вказати шлях усунення причин через надання необхідної додаткової навчальної інформації.

4. Вимоги до оформлення

компонентів дистанційного курсу

Текст матеріалів дистанційного курсу має бути набрано в програмі Microsoft Word версії не нижче 97, шрифт – Times New Roman (інші не допускаються), розмір 14 pt.

Малюнки мають бути представлені у форматі .gif або .jpg. Імена малюнків мають бути такі, як у тексті (наприклад рис. 1_4.gif). Параметри сторінки: А4.

Навантаження модулів курсу не повинно суперечити віковим особливостям слухачів курсів та санітарним нормам і вимогам до комп'ютерно-орієнтованих програмно-педагогічних засобів.

5. Загальні визначення

Дистанційна освіта – це організаційно-педагогічний процес, для якого характерним є опосередкована взаємодія тих, хто надає освітні послуги, з користувачами цих послуг із метою досягнення та підтвердження останніми відповідного цензу освіченості, яка на майбутнє буде основою їхньої творчої і трудової діяльності.

Дистанційне навчання – організаційно-педагогічний та дидактико-психологічний спосіб реалізації дистанційної освіти, основою якого є інформаційно-навчальне середовище, побудоване на широкому використанні комп'ютерно-орієнтованих педагогічних технологій, телекомунікаційних та програмно-технічних засобів, що створюють умови однакового доступу до національних і світових освітніх ресурсів, діалогового спілкування учасників навчального процесу незалежно від їхнього розташування в просторі й часі.

Дидактичний сценарій – обґрунтована й детально розроблена на основі структурно-логічних, міжпредметних і причинно-наслідкових зв'язків послідовність навчально-тренувальних дій, передбачених у програмно-педагогічних засобах.

Дидактичний кадр – обґрунтована й детально розроблена одинична навчально-тренувальна інформація.

Електронний підручник – це програмно-педагогічний засіб, призначений для формування знань із певного науково-теоретичного предмета або декількох споріднених навчальних дисциплін одного науково-теоретичного циклу, адаптований до індивідуальних запитів і здібностей того, хто навчається.

Електронний навчально-методичний комплекс – це програмно-педагогічний засіб, що розкриває зміст навчального предмета, пропонує комплекс тестів, практичних завдань, тренувальних вправ, лабораторних, контрольних, екзаменаційних і залікових робіт та методичних рекомендацій.

Електронні оціночно-контролюючі програми – це програмно-педагогічні засоби, призначені для контрольного, залікового та екзаменаційного атестування тих, хто навчається, орієнтовані за змістом на один навчальний предмет або декілька навчальних предметів.

Інформаційне навчальне середовище – це системно організована сукупність організаційно-педагогічних, психолого-дидактичних, комунікаційних і програмно-технічних заходів та засобів цілеспрямованого процесу навчання як основи цілісного професійного, загальноінтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного розвитку особистості.

Інформаційно-комунікаційні технології – технології, пов'язані зі створенням, збереженням, передачею, обробкою й управлінням інформацією.

Освітній портал навчального закладу – веб-вузол, побудований за єдиними правилами й алгоритмами, що має власну адресу, сприймається як єдине ціле за призначенням, метою, завданнями й інформаційним змістом, забезпечується типовим набором сервісних служб, здатних реалізувати всі етапи інтерактивної взаємодії суб'єктів навчального процесу в інформацій-

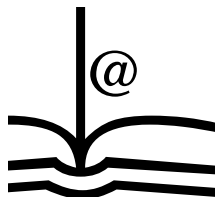
но-навчальному середовищі та здійснити документування результатів навчання.

Користувачі порталу – учні, які мають доступ до навчального матеріалу, керівники закладів освіти, педагоги, методисти та батьки, яким надаються науково-методичні й консультаційні послуги; створюється можливість навчатися за дистанційною формою.

Учасники порталу – керівники закладів освіти, педагогічні працівники, а також ті, хто залучений до навчального процесу на договірній основі і хто надає освітню інформацію для розміщення на порталі.

Навчання – цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів, у процесі якої засвоюються знання, формуються вміння й навички.

Учіння – це процес, який вимагає від учня великої інтелектуальної активності під час роботи з навчальною інформацією з метою формування необхідних знань, умінь і навичок.

ЧАСТИНА 2

Основні принципи побудови мережевого ресурсу для використання в загальноосвітніх навчальних закладах Запорізької області

2.1. Загальні положення

У Національній доктрині розвитку освіти серед пріоритетів розвитку освіти зазначено впровадження сучасних інформаційних технологій шляхом розробки індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності, використання можливостей Інтернету, впровадження дистанційного навчання, випуску електронних підручників.

Аналіз загальноосвітніх тенденцій реформування національних систем освіти з метою надання їм характеристик відкритої освіти свідчить, що одним з ефективних способів вирішення цього завдання є впровадження в освітній процес повномасштабного дистанційного навчання.

Сьогодні багато говорять про дистанційне навчання, його переваги та проблеми, створюються дистанційні курси й навіть віртуальні заклади. Дехто вважає дистанційну форму навчання основною формою навчання в майбутньому, інші вважають, що дотепер відсутні умови запровадження дистанційного навчання взагалі. Тому важливо створити систему об'єктивної оцінки якості дистанційного навчання, в якій подати шляхи організації; підходи до створення мережевого інформаційного ресурсу; стадії, що проходять викладач і слухач у процесі засвоєння будь-якого навчального матеріалу.

Перш за все, важливо визначити, що розуміється під дистанційним навчанням, оскільки сьогодні існують різні визначення цього процесу.

Дистанційне навчання – це цілеспрямований процес передачі й засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається, в основному, при опосередкованій взаємодії віддалених один від одного учасників навчання в спеціалізованому середовищі, створеному за педагогічними та інформаційними технологіями.

Дистанційне навчання – це навчання на відстані, коли викладач і учень розділені просторово і коли всі або більша частина навчальних процедур здійснюється з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Дистанційне навчання через Інтернет – це навчання, за якого учням подається істотна частина навчального матеріалу та більша частина взаємодії з викладачем здійснюється з використанням технічних, програмних і адміністративних засобів глобальної мережі Інтернет.

В останні роки все більше говорять про використання Інтернет-технологій як технологічної основи дистанційного навчання, що пов'язано з великими можливостями технічних засобів зв'язку та розповсюдженням комп'ютерної мережі Інтернет. На користь цього говорять **такі фактори**, обумовлені дидактичними властивостями цього засобу інформаційних технологій:

- оперативна передача на будь-які відстані інформації великого обсягу, будь-якого виду (візуальної та звукової, статичної та динамічної, текстової та графічної);
- оперативна зміна інформації викладачем через мережу Інтернет зі свого робочого місця;
- збереження цієї інформації в пам'яті комп'ютера протягом необхідного проміжку часу, можливість її редагування, обробки, друку тощо;
- інтерактивність спілкування за допомогою спеціально створеної для цього мультимедійної інформації та оперативного зворотного зв'язку;

- доступ до різних джерел інформації, в першу чергу до Web-сайтів численних конференцій по всьому світу; віддалених баз даних та знань через систему Інтернет; робота із цією інформацією;
- організація електронних конференцій, у тому числі в режимі реального часу, комп'ютерних аудіоконференцій та відеоконференцій;
- діалог із будь-яким партнером, підключеним до мережі Інтернет;
- запит інформації з будь-якого питання та його обговорення через електронні конференції;
- збереження отриманих матеріалів на власні носії, роздрукування їх і робота з ними у зручний для користувача час.

Інтернет усунув або помітно знизив часові, просторові та фінансові бар'єри в поширенні інформації, створив власні інтегровані інформаційні структури. Природно, це має величезне значення для освітньої системи, адже інформація – “життєве середовище” всіх освітніх програм.

Дистанційне навчання предмета – це особливе освітнє поле, в якому здійснюється стійка, оперативна та регулярна взаємодія між мережевим учителем і учнем, а також між учнями. Треба відзначити, що для підвищення ефективності взаємодії така система спілкування передбачає активні позиції в навчальному середовищі таких її учасників, як психологи, тьютори, батьки.

Дистанційне навчання предмета – це засіб мотивації й освітньої самореалізації учня, що дає можливість максимальної індивідуалізації особистісно-орієнтованого підходу мережевого вчителя до роботи з учнем. Зміст, структура, модульна побудова дозволяють вибудувати індивідуальний маршрут навчання, запропонувати, уточнити, конкретизувати послідовність, інтенсивність або меншу напруженість вивчення матеріалів уроків

з урахуванням ступеня підготовленості учня, його психічних і фізичних можливостей, індивідуальних особливостей навчальної роботи учня. Відкривається можливість індивідуального підходу з урахуванням професійних і особистісних інтересів, потреб учня.

Дистанційне навчання предмета – це процес, інтегрований в єдиний масштабний процес інформатизації освіти. Виходячи із цього розуміння, учень, чию діяльність регулює мережевий учитель-предметник, залучається до віддаленої, різноманітної, організованої за останніми досягненнями науки інформації, яка відповідає професійним і особистісним інтересам учня, яка має пізнавальну, розвиваючу, виховну цінність. Забезпечуються умови для самоактуалізації навчальної діяльності як аспекту самореалізації, самоосвіти учня, самоперевірки і самооцінки досягнень.

Дистанційне навчання предмета – це технологія, яка обумовлює вироблення особливих методичних прийомів, переосмислення традиційних методів навчання, орієнтованих на підвищення його ефективності, що визначаються специфікою самої дисципліни та сприяють становленню й розвитку діяльнісних, пізнавальних та інформаційно-комунікаційних компетентностей.

Дистанційне навчання предмета передбачає формування особливої інформаційної культури учнів та мережевих учителів із новим стилем мислення, адекватним вимогам інформаційного суспільства.

Отже, розуміючи загальні принципи, особливості дистанційного навчання, мережевий учитель безпосередньо реалізує їх у навчанні предмета, реалізуючи особистісно-орієнтований, індивідуальний підхід до навчання, що враховує:

- вікові, психологічні особливості учня, його особистісний потенціал;
- пізнавальний, життєвий досвід учня, рівень розвитку його компетентностей;

- напрями особистісних і професійних інтересів учня;
- мотивацію самостійної роботи, творчості, самоосвіти;
- індивідуальне консультування і психологічну підтримку;
- гнучкий навчальний графік роботи учня.

В умовах дистанційного навчання змінюються функції мережевого вчителя-предметника. Помітно знижується роль учителя, пов'язана з трансляцією, передачею навчальної інформації. Мережевий учитель виступає в ролі експерта, консультанта, порадирика. Особливу увагу вчителю слід приділяти організації та координації самостійної індивідуальної та групової діяльності учнів, перевірці завдань, контролю результатів і динаміки засвоєння знань і вмінь.

Важливо відзначити декілька значущих аспектів індивідуалізації навчання предмета, а саме можливість:

- приділяти увагу кожному учневі, чого важко досягти в межах традиційних навчальних занять;
- диференційовано підходити до організації навчального процесу, орієнтуючись не на середній рівень підготовленості учнів, а на рівень підготовки і здібності кожного конкретного учня, що, зокрема, обумовлює асинхронність у вивченні курсу групою учнів (темпи, терміни освоєння);
- міжособистісної взаємодії мережевого вчителя й учня сприяє більш відвертому спілкуванню, знімаючи страх поставити “дурні” питання, а значить – підвищуючи ініціативу з боку учня до встановлення комунікації з метою виконання завдань.

По суті, навчання предмета стає самонавчанням під керівництвом мережевого вчителя. Посилюється активна діяльнісна позиція учня в освітньому процесі, що створює особливі умови для його творчого самовираження.

З огляду на специфіку дистанційного навчання, пов'язану з опосередкованістю комунікації між суб'єктами освітнього процесу, можна говорити про формування специфічної соціально-психологічної атмосфери, яка здатна оптимізувати навчальну діяльність учнів, а також виховний потенціал, що знаходять утілення в:

- становленні етичних принципів опосередкованої комунікації;
- забезпеченні позитивного емоційного фону в навчальному процесі, коли на учня не чинять тиску просторові або тимчасові межі освоєння дисципліни (його ніхто не підганяє, не квапить), зникає страх отримати публічне осудження (зауваження й критику в присутності інших учнів) у разі невдачі;
- затвердженні духу демократичного співробітництва, зміцненні взаєморозуміння в силу більшого рівноправ'я в спілкуванні суб'єктів у межах навчального процесу;
- сприянні розвитку самостійності, самодисципліни та відповідальності за себе, власні результати, досягнення, діяльність;
- створенні умов для набуття досвіду досягнення мети, можливості відчувати успіх одержання результату.

Отже:

Дистанційне навчання – прогресивна педагогічна технологія, яка відрізняється від традиційних рядом **істотних ознак**: доступністю та комфортністю навчання; особистісною орієнтованістю; свободою вибору змісту, часу, темпу, форм та методів навчання; модульністю структури змісту та організації навчального процесу; застосуванням у навчанні сучасних інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж; видозміненням функції викладача (тьютора).

Принципи дистанційного навчання:

1. Пріоритетність психолого-педагогічних, соціальних, санітарно-гігієнічних підходів до всіх аспектів навчання.
2. Модульний підхід до конструювання змісту та організації навчального процесу.
3. Максимально можлива інтеграція змісту.
4. Сформованість інформаційного простору навчання.
5. Підготовленість особистості до навчання.
6. Активний зворотний зв'язок.
7. Гуманістичність, мобільність навчання, неантагоністичність існуючим формам навчання.

На сьогодні у світі накопичено значний позитивний досвід реалізації систем дистанційного навчання. Тепер частіше за все у світі вживається поняття “відкрите навчання”. ***Відкрита освіта*** – система, в якій реалізується процес навчання і здійснюються індивідуумом досягнення й підтвердження освітнього цензу.

Основою освітнього процесу відкритої освіти є цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота учня, який може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання й погоджену можливість контакту з викладачем по телефону, факсом, електронною або звичайною поштою, а також особистого контакту.

Відкрита освіта – система організаційних, педагогічних та інформаційних технологій, в якій архітектурними та структурними рішеннями забезпечуються відкриті стандарти на інтерфейси, формати та протоколи обміну інформацією з метою забезпечення мобільності, інтероперабельності, стабільності, ефективності та інших позитивних якостей, що досягаються при створенні відкритих систем.

2.2. Основні технології дистанційного навчання

Технологія дистанційного навчання – сукупність методів і засобів навчання та управління, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Сьогодні співіснують такі технології:

кейс-технологія – вид дистанційної технології навчання, яка заснована на використанні наборів (кейсів) текстових, аудіо-візуальних та мультимедійних навчально-методичних матеріалів для їхнього самостійного вивчення слухачами, при організації регулярних консультацій у викладачів (тьюторів) традиційним або дистанційним способом;

ТВ-технологія – вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні систем телебачення для доставки слухачам навчально-методичних матеріалів та організації регулярних консультацій у викладачів (тьюторів);

мережева технологія – вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні мереж телекомунікації для забезпечення слухачів навчально-методичними матеріалами та інтерактивної взаємодії з викладачем (тьютором).

Дистанційне навчання виникло відносно недавно, і саме завдяки цій новизні воно орієнтується на кращий методичний досвід, накопичений різними освітніми установами по всьому світу – це використання високоефективних педагогічних технологій, що відповідають потребам сучасної освіти і суспільства в цілому. Завдяки більшій “методичній” свободі та незалежності, дистанційні курси, порівняно з традиційними, що склалися десятиліттями, університетською або шкільною освітою, будуються на інноваційних підходах до навчання.

Серед **педагогічних технологій** найбільший інтерес для дистанційного навчання становлять ті технології, які орієнтовані на групову роботу учнів, навчання в співробітництві, активний

пізнавальний процес, роботу з різними джерелами інформації. Саме ці технології передбачають широке використання дослідницьких, проблемних методів, застосування отриманих знань у спільній або індивідуальній діяльності, розвиток не тільки самостійного критичного мислення, а й культури спілкування, уміння виконувати різні соціальні ролі в спільній діяльності. Також ці технології найбільш ефективно вирішують проблеми особистісно-орієнтованого навчання. Учень отримує реальну можливість відповідно до індивідуальних задатків, здібностей досягати певних результатів у різних галузях знань, осмислювати одержані знання, в результаті чого йому вдається формувати власну аргументовану точку зору на різні проблеми буття.

Технологія навчання в співробітництві (Collaborative Learning) з'явилась як альтернативний варіант традиційної класно-урочної системи. Її автори об'єднали в єдиному процесі три ідеї: навчання в колективі, навчання в малих групах, кооперативне навчання.

При навчанні в співробітництві головною силою та рушійним механізмом навчального процесу став вплив колективу, навчальної групи, що практично неможливо при традиційному навчанні.

Ця педагогічна технологія вважається однією з найбільш трудомістких і не завжди дає очікуваний результат, який може бути непередбачуваним.

Під час навчання в співробітництві (співпраці) вирішуються такі завдання:

- учень набагато краще вчиться, якщо він уміє встановлювати соціальні контакти з іншими членами колективу;
- від уміння спілкуватися з іншими членами колективу залежить і вміння учнів грамотно та логічно писати;
- у процесі соціальних контактів між учнями створюється навчальна спільнота людей, які володіють певними знаннями й готові отримувати нові знання в процесі спілкування одне з одним, спільної пізнавальної діяльності.

Навчання в співпраці – це спільне (поділене, розподілене) розслідування, у результаті якого учні працюють разом, колективно конструюючи, продукуючи нові знання, а не відкриваючи об’єктивні реалії, споживаючи знання в уже готовому вигляді.

При цьому чітко видно дві процесуальні сторони навчання в співробітництві:

- спілкування учнів одне з одним у складі учнівського колективу;
- власне процес навчання.

Цей метод навчання не такий “технологічний”, як кооперативне навчання, тому й управляти навчальним процесом набагато складніше. Роль педагога тут зводиться до того, що він задає тему для учнів, ставить навчальне завдання. Він повинен створити таке сприятливе середовище спілкування, психологічний клімат, за якого учні могли б працювати в співпраці. На відміну від інших технологій навчання, педагог є повноправним учасником процесу навчання – однокласником, що, зрозуміло, не знімає з нього відповідальності за координацію, керування ходом дискусій, а також за підготовку матеріалів, розробку плану роботи, обговорюваних питань і тем.

Навчання в співробітництві припускає організацію груп учнів, які працюють спільно над вирішенням якої-небудь проблеми, теми, питання. На початкових етапах роботи за технологією навчання в співпраці викладачеві доведеться витратити чимало часу на різноманітні психолого-педагогічні тренінги, спрямовані на:

- знайомство учнів одне з одним;
- згуртування учнівського колективу в цілому, окремих груп учнів;
- освоєння азів міжособистісної та групової комунікації;
- розвиток умінь брати участь у діалозі, вести дискусію;
- вивчення індивідуальних стилів навчання, соціально-психологічних типів учнів, які працюють в одній групі.

Технології кооперативного навчання (Cooperative Learning). Кооперативне навчання – це технологія навчання в малих групах. Члени великої групи чи класу розділяються на кілька малих груп і діють за інструкцією, спеціально розробленою для них викладачем. Кожний з учнів працює над своїм завданням, зі своєю частиною матеріалу до повного розуміння досліджуваного питання й завершення роботи над ним. Потім учні обмінюються знахідками таким чином, що робота кожного є дуже важливою й істотною для роботи всіх інших, оскільки без неї завдання не буде вважатись виконаним (частина важливої інформації буде втрачена, інші учні групи її не отримають).

Наприклад, робота в кооперативних групах за методом Jigsaw. Викладач поділяє учнів на групи і дає їм завдання (електронною поштою, вивішуючи інформацію на сайті тощо). У цьому завданні оголошується загальна тема для вивчення (проблемна ситуація, окреме питання теми тощо). Використовуючи синхронну або асинхронну комунікацію, учні повинні проаналізувати (структурувати) отримане завдання й розділити на кілька підзавдань (від двох до чотирьох). Далі вони планують свою роботу й визначають, хто за що відповідає (хто яку частину завдання готує).

Подальша робота будується за таким планом:

1. Спілкування експертів.

Учні, відповідальні за конкретне питання, можуть на цьому етапі налагодити контакти в мережі зі своїми “колегами” з інших груп, які отримали точно таке завдання. Їхнє спільне завдання – обговорити між собою стратегію пошуку й подання цього матеріалу іншим членам групи, обмінятися відомою інформацією з досліджуваного питання.

2. Пошук та аналіз інформації.

На цьому етапі учні працюють індивідуально, збираючи та аналізуючи інформацію. Їхнє завдання на цьому етапі – якомога

детальніше познайомитися з питанням, вивчити матеріал із тим, щоб це дозволило їм досягти “експертного” рівня в цій галузі.

3. Тренування експертів.

Після збору й первинного аналізу інформації експерти знову працюють разом. Вони показують зібрану інформацію один одному (або третій особі, наприклад запрошеному “незалежному” експерту), підбивають підсумки зробленої роботи, виробляють остаточний варіант презентації з цієї теми, яку вони потім показують іншим учасникам групи.

4. Загальний збір групи.

Кожний з експертів “повертається” у встановлений термін у свою групу та проводить презентацію. Його завдання зводиться до того, що за мінімальний час він повинен навчити своїх однокурсників того, чого він дізнався сам, і навести навчальні матеріали, якими він користувався під час підготовки до семінару. У мережі подібні заходи зручніше за все проводити або у вигляді спілкування учнів у межах списків розсилки (можна передавати і текстові матеріали, і презентації Power-Point), або у вигляді мультимедійних телеконференцій (відео-конференцій).

5. Аналіз роботи.

Після завершення обміну презентаціями й обговорення всіх питань, які були недостатньо ясно відображені в презентаціях, учні переходять до обговорення та оцінки роботи підгрупи в цілому. Відзначається внесок кожного в загальну справу, чи вдалося працювати командою, обговорюється навчальний процес (наскільки зручно було спілкуватися одне з одним, чи все було зрозуміло тощо).

Після завершення роботи груп викладач оцінює їхню роботу. Як оцінюється робота групи? *По-перше*, під час роботи груп викладач відслідковує групову динаміку й індивідуальну активність учнів, тому наприкінці роботи він уже може зробити певний висновок про навчальний процес. *По-друге*, звичайним способом перевірки знань учнів за технологією Jigsaw є вибір-

кове опитування одного з учнів підгрупи. Викладач може, наприклад, зустрітися з учнем у чаті та поставити йому кілька запитань, відповіді на які вимагають гарного володіння матеріалом.

Успіх роботи груп кооперації прямо залежить від уміння викладача спланувати роботу груп і від уміння самих учнів побудувати свою навчальну діяльність, поєднуючи індивідуальну роботу з роботою в парах і групою в цілому. Цілі такої роботи мають бути зрозумілі й доступні учням. При цьому учні повинні розуміти, що це – спільна діяльність, але кожний із них має в цій діяльності “своє обличчя”, зберігає свою індивідуальність.

Метод проектів. Метод проектів – це комплексний метод навчання, який дозволяє будувати навчальний процес виходячи з інтересів учнів, що дає можливість учню виявити самостійність у плануванні, організації та контролю власної навчально-пізнавальної діяльності, результатом якої є створення будь-якого продукту або явища.

Результати виконаних проектів мають бути “відчутними”, тобто, якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження. В основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних, творчих інтересів учнів, умінь самостійно конструювати свої знання, умінь орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення. Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну, групову, яку учні виконують протягом певного відрізка часу. Цей метод органічно поєднується з методом навчання в співробітництві, проблемним і дослідницьким методом навчання.

Робота над проектом ретельно планується викладачем і обговорюється з учнями. При цьому проводиться докладне структурування змістовної частини проекту із зазначенням поетапних результатів і термінів подання результатів “громадськості”, тобто іншим учням групи, експертам або, наприклад, “зовніш-

нім” користувачам Інтернету, які не мають прямого відношення до процесу навчання.

Форми організації індивідуальної діяльності учнів над проектом визначаються виходячи з особливостей тематики, цілей спільної діяльності, інтересів учасників проекту. Головне, що в будь-якому випадку це різні види самостійної діяльності учнів. Успіх проектної діяльності учнів значною мірою залежить від організації роботи всередині групи, від чіткого розподілу обов’язків і визначення форм відповідальності за виконувану частину роботи.

Проекти можуть бути різного ступеня складності. Тематика проектів може стосуватись теоретичного питання навчальної програми з метою поглибити знання учнів із цього питання, диференціювати процес навчання. Частіше, однак, теми проектів відносяться до якогось питання, актуального для практичного життя, і вимагають залучення знань учнів не з одного предмета, а з різних галузей, а також творчого мислення та дослідницьких навичок. Таким чином досягається природна інтеграція знань.

В основі багатьох навчальних проектів лежать дослідницькі методи навчання. Уся діяльність учнів зосереджується на таких етапах:

- ✓ визначення проблеми і похідних від неї завдань дослідження;
- ✓ висування гіпотези їхнього рішення;
- ✓ обговорення методів дослідження;
- ✓ проведення збору даних;
- ✓ аналіз отриманих даних;
- ✓ оформлення кінцевих результатів;
- ✓ підбиття підсумків, коректування, висновки (використання в ході спільного дослідження методу “мозкового штурму”, “круглого столу”, статистичних методів, творчих звітів, презентацій тощо).

Різновидом методу проектів є метод телекомунікаційних проектів. Під *навчальним телекомунікаційним проектом* розуміють спільну навчально-пізнавальну, творчу або ігрову діяльність учнів-партнерів, організовану на основі комп'ютерної телекомунікації, що має загальну мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямовані на досягнення загального результату діяльності.

Телекомунікаційні проекти педагогічно виправдані в тих випадках, коли в ході їхнього виконання передбачаються:

- 1) множинні, систематичні, разові або тривалі спостереження за тим чи іншим природним, фізичним, соціальним та іншим явищем, що вимагають збору даних у різних регіонах для вирішення поставленої проблеми;
- 2) порівняльне вивчення, дослідження того чи іншого явища, факту, події, що відбулися або мають місце в різних місцевостях, для виявлення певної тенденції або прийняття рішення, розробки пропозицій;
- 3) порівняльне вивчення ефективності використання одного й того ж або різних (альтернативних) способів вирішення однієї проблеми, одного завдання для виявлення більш ефективного, прийняттого для будь-яких ситуацій, рішення, тобто для отримання даних про об'єктивну ефективність пропонованого способу вирішення проблеми;
- 4) спільне творче творіння, якась розробка, практична (виведення нового сорту рослини в різних кліматичних зонах) або творча робота (створення журналу, газети, п'єси тощо);
- 5) проведення захоплюючих пригодницьких спільних ігор, змагань.

На сьогодні у вітчизняній методиці розроблено чимало типів телекомунікаційних проектів. При цьому головними типологічними ознаками є такі:

1. Домінуючий у проекті метод: дослідницький, творчий, рольовий-ігровий, ознайомлювально-орієнтовний тощо.
2. Характер координації проекту: безпосередній (твердий, гнучкий), прихований (неявний, що імітує учасника проекту).
3. Характер контактів (серед учасників одного навчального закладу, класу, міста, регіону, країни, різних країн світу).
4. Кількість учасників проекту.
5. Тривалість проекту.

Будь-який телекомунікаційний проект проводиться в кілька етапів, які ретельно плануються та обмірковуються. На сьогодні прийнято виділяти сім основних етапів роботи над проектом:

1. Організаційний;
2. Вибір та обговорення головної ідеї, цілей і завдань майбутнього проекту;
3. Обговорення методичних аспектів та організація роботи учнів;
4. Структурування проекту з виділенням підзавдань для певних груп учнів, підбір необхідних матеріалів;
5. Робота над проектом;
6. Підбиття підсумків, оформлення результатів;
7. Презентація проекту.

У ході роботи над телекомунікаційними проектами може виникнути необхідність не тільки у звичайному обміні ідеями, думками з того чи іншого приводу, але й необхідність у швидкому пошуку вирішення якоїсь проблеми, пошуку ідей. У цьому випадку добре зарекомендував себе такий метод, як “мозковий штурм”.

Під час планування телекомунікаційних проектів необхідно також продумати форми організації роботи учнів.

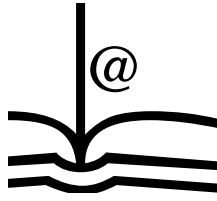
Ці форми можуть бути різні:

- індивідуальні проекти (всередині іншого великого проекту),
- парні проекти, коли над одним проектом працюють партнери в парі,
- групові проекти, коли в проекті беруть участь групи з обох боків або навіть групи з декількох регіонів.

Проекти можуть проводитися з використанням електронної пошти, у вигляді телеконференцій або Web-квестів. Форми організації спільної діяльності учнів над проектом визначаються виходячи з особливостей тематики, цілей спільної діяльності, інтересів учасників проекту. Головне, що в будь-якому випадку це різні види самостійної діяльності учнів. Успіх проектної діяльності учнів значною мірою залежить від організації роботи всередині групи, від чіткого розподілу обов'язків і визначення форм відповідальності за виконувану частину роботи.

Технології проблемного навчання. Проблемне завдання – складна пізнавальна задача, розв'язання якої становить істотний практичний або теоретичний інтерес.

У практичній діяльності ці технології в чистому вигляді практично не вживаються. У кожному конкретному випадку обираються ті чи інші елементи технологій, які виявляються ефективними.

2.3. Відмінності в стандартах дистанційного навчання на рівні загальноосвітнього навчального закладу

Стан розвитку дистанційної освіти в Україні на сьогоднішній день ще значно відстає від європейського і світового досвіду. Найбільш розвинена ця форма навчання у вищих навчальних закладах. Кількість студентів та слухачів, які здатні й бажають навчатись за дистанційними технологіями, уже зараз досить велика і зростає дуже швидко.

У загальноосвітніх навчальних закладах ця форма навчання перебуває на етапі становлення. Відсутня нормативно-правова база, яка б регламентувала й забезпечувала діяльність навчальних закладів у напрямі впровадження дистанційної освіти як рівноцінної форми навчання з очною, заочною та екстернатом.

Проблеми в запровадженні дистанційної форми навчання в систему середньої загальної освіти пов'язані з розв'язанням низки проблем, які визначаються специфікою середньої школи.

Загальноосвітня середня школа є відкритою соціально-педагогічною системою. Часова характеристика її складається з трьох взаємопов'язаних періодів. Вони зумовлені віковими, індивідуально-психологічними особливостями розвитку дітей, введенням трьох ступенів середньої загальноосвітньої школи, які охоплюють 11–12 років спільної роботи школи й учня (1-4 класи – початкова освіта, 5-9 класи – базова освіта, 10–12 класи – повна середня освіта). Кожний ступінь вирішує свої специфічні завдання, але загальна спрямованість діяльності підпорядкована основній меті – розвитку особистості учня. На кожному ступені навчання діяльність сприяє накопиченню нових кількісних характеристик особистості й подальшому переходу їх у нові якісно-особистісні утворення. Отже, формування системи дистанційного навчання для кожного ступеня має відбуватися з урахуванням цих особливостей, а також з урахуванням низької релевантності, притаманної учням 1-9 класів.

Головним завданням загальної середньої освіти є не тільки формування знань і вмінь з окремих тем, визначених державними навчальними програмами, а й виховання, формування соціального інтелекту, тому суттєвою складовою дистанційного навчання має бути виховна складова.

Не останнє місце в навчанні та вихованні школярів посідає особистість педагога. Система дистанційного навчання не може бути альтернативою очному навчанню, повністю його не замінить і може бути використана лише як додаткова.

Мета та завдання дистанційного навчання в системі загальної середньої освіти:

- ✓ дати можливість учням будь-якого віку, базової освіти, місця проживання, фінансових можливостей, навчальної ситуації створювати й будувати персональну модель навчання, засновану на власних потребах, профільних здібностях, національних стандартах;
- ✓ дати можливість учителям, розробникам курсів створювати матеріали, які забезпечать більш індивідуалізоване й ефективне навчання;
- ✓ забезпечити дослідників у сфері освіти стандартизованими джерелами даних;
- ✓ забезпечити фундамент для розробки додаткових освітніх стандартів, орієнтованих на запити учня і створення сприятливих умов для розвитку його творчих потенціалів.

Дистанційна форма навчання:

- допоможе учням підвищити ефективність навчання;
- сприятиме створенню умов, за яких вони взяли б на себе основну відповідальність за свій прогрес у навчанні;
- дасть організаціям можливість оцінювати (за допомогою використання технологій) потенціал учня для безперервного навчання на підставі його документованої успішності;

- допоможе експертам з оцінювання орієнтованих на учня систем управління розробляти аналітичні інструменти для вимірювання прогресу при самостійному навчанні й навчанні протягом всього життя.

Типи дистанційного навчання

Технології дистанційного навчання можуть використовуватись не тільки в дистанційній освіті, а й в інших формах навчання: очній, заочній, екстернаті; крім того – в окремих дисциплінах або блоках дисциплін, що призначені для підвищення освітнього рівня чи кваліфікації окремих осіб та (або) груп слухачів. У сучасних навчальних закладах можливі такі типи, які відрізняються між собою за ступенем дистанційності, індивідуалізації і продуктивності.

1-й тип: Школа – Інтернет.

Дистанційне навчання вирішує завдання очного навчання. Учні навчаються очно в традиційній школі і разом зі своїм очним учителем взаємодіють із віддаленою від них інформацією, різними освітніми об'єктами, іноді з учнями з інших шкіл і фахівцями в досліджуваних галузях.

Основний навчальний процес відбувається в очній школі. Використовується доступ до Інтернету, його інформаційні й телекомунікаційні можливості. Комунікації з віддаленими учнями і вчителями мають епізодичний характер. Мережа розширює можливість доступу до масивів інформації. Головну роль у цьому типі навчання відіграє шкільний освітній сервер, на якому розміщуються навчальні матеріали школярів і вчителів, посилання на інші матеріали з мережі. Критерії оцінювання результатів дистанційного навчання цього типу практично не відрізняються від тих, що використовуються при очному навчанні.

2-й тип: Школа – Інтернет – Школа.

Дистанційне навчання доповнює очне навчання і впливає на нього більш інтенсивно. Воно охоплює учнів і вчителів двох і більше очних шкіл, які знаходяться в одному чи кількох містах

(країнах), що беруть участь у загальних дистанційних навчальних проектах.

Навчання відбувається у формі дистанційних освітніх проєктів. Організаторами проєктів виступають школи чи центри дистанційного навчання, вищі навчальні заклади, установи додаткової освіти.

Цей тип освіти – додатковий до базового, але іноді проєкти дозволяють вивчити окремі теми й розділи основних навчальних дисциплін, що є скоріше винятком, ніж правилом.

Комунікації з віддаленими учнями і вчителями мають організований, але не систематичний характер. Успішніше, як у першому типі навчання, формуються навички роботи учнів і вчителів із відкритими освітніми системами, але в основному за рахунок переважання очного навчального процесу, оскільки його обсяг і критерії оцінювання результатів навчання дітей очною школою, як правило, не змінюються.

Підсилюється продуктивність освіти, оскільки результатом дистанційного проєкту є створення його учасниками певної продукції – текстів, малюнків, досліджень, творчих робіт.

Для дистанційного навчання цього типу достатньо наявності електронної пошти. Інші Інтернет-технології розширюють можливості учасників дистанційних проєктів, але не змінюють суті цього типу навчання як додаткового до очного. Перевага навчання зберігається за очним освітнім процесом, колективні і групові форми занять переважають над індивідуальними.

3-й тип: Учень – Інтернет – Учитель.

Дистанційне навчання доповнює й частково замінює очне навчання. Учні навчаються очно в традиційній школі, але, крім очних учителів, із ними епізодично чи постійно працює віддалений від них учитель. Заняття мають за мету поглиблене вивчення деякого предмета чи теми, підготовку до вступу до вищих навчальних закладів тощо. Форми занять – дистанційні курси, семінари, консультації. Продуктивність навчання залежить від педагогічної позиції вчителя й використовуваних програм.

Кількість і якість дистанційних комунікацій учнів і віддалених учителів збільшується. Роль очного вчителя виконує локальний координатор – учитель, який бере на себе частину організації навчального процесу, виконуючи вказівки та рекомендації віддаленого вчителя.

Дистанційне навчання цього типу стає не тільки додатковим до очного, а частково вносить зміни до нього. У деяких випадках (наприклад коли в очній школі немає потрібного вчителя) віддалений учитель проводить заняття з окремих предметів, які входять до Базового компонента шкільної освіти. Кваліфіковані дистанційні вчителі ведуть заняття як з учнями своєї школи, так і з учнями дистанційних курсів. Подібні форми використання телекомунікаційних технологій особливо потрібні сільській школі, де бракує кваліфікованих кадрів.

4-й тип: Учень – Інтернет – Центр.

Дистанційне навчання в цьому випадку є засобом індивідуалізації освіти. Завдання телекомунікаційних технологій – підсилити особистісну орієнтацію навчання, надати учням вибір у формах, темпах і рівні їхньої загальноосвітньої підготовки. Змінюється роль і місце основних освітніх компонентів традиційної освіти: цілей, змісту, форм, критеріїв оцінювання навчання. Робота учнів у віртуальних класах відбувається при віддаленості один від іншого практично всіх суб'єктів освіти. Для організації дистанційного навчання такого типу потрібно потужне устаткування, спеціально розроблені освітні сервери, дороге програмне забезпечення, що дозволяє здійснювати й адмініструвати навчальні процеси. Навчання в цьому випадку відбувається значною мірою дистанційно, індивідуалізовано і творчо, можливе як додаткове навчання на платній основі.

Варіант цього типу навчання – повне дистанційне навчання, наприклад дітей, які перебувають у лікарнях, колоніях, мають індивідуальні особливості, через які вони не можуть відвідувати школу. Розвиток технологій цього типу навчання можливий за певних умов, наприклад у межах програм дистанційної допомоги обладаним учням, хворим дітям, неповнолітнім злочинцям тощо.

5-й тип: Учень – Інтернет.

Дистанційне навчання виконує функції розподіленого в просторі й часі навчання. Учень навчається не в одній очній чи дистанційній школі, а одночасно в кількох. Комплексна навчальна програма учня складається так, що різні навчальні предмети вивчаються ним у різних закладах чи в різних вчителів. Координуючу роль у цьому випадку відіграє очний чи дистанційний навчальний заклад або батьки учня.

Дистанційне навчання такого типу можна назвати розподіленим. Воно дозволяє гнучко враховувати особистісні особливості й цілі учня, вибудовувати його індивідуальну освітню траєкторію в кожній освітній галузі чи навчальному предметі. Школа як форма надання освітніх послуг у цьому випадку максимально наближається до індивідуальних потреб кожного учня і трансформується в персональний освітній центр, що включає індивідуальні налагодження, власну базу даних, що постійно поновлюється, з основних і додаткових навчальних дисциплін, інтерактивні навчальні програми, зв'язані з освітніми ресурсами мережі Інтернет.

Наведені п'ять типів дистанційного навчання не виключають інших можливих типів, а також їхньої комбінації. Відповідно до типів дистанційного навчання встановлюються цілі, зміст, організаційна структура, форми і методи навчання, система діагностики й оцінювання результатів, тобто будується дидактична система.

Кожний із виділених типів має свої особливості організації як за змістом, так і за формою, однак для кожного з них має існувати система, що визначається такими складовими:

- навчальний заклад як організаційна структура дистанційного навчання;
- інформаційні ресурси – бази даних навчально-довідкових матеріалів;
- технічні і програмні засоби забезпечення технології дистанційного навчання;

- викладачі дистанційного навчання або комп'ютерних навчальних програм (тьютори);
- учні.

Таким чином, відповідно до описаних типів, визначаємо напрями використання дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах.

Для посилення основного змісту навчання шляхом:

- організації курсів з окремих тем, які, на думку вчителя, потребують додаткової уваги;
- організації курсів із тем, які традиційно вивчаються під час карантинів;
- створення та проведення курсів – лабораторних практикумів, тренажерів із розв'язання задач, курсів-проектів тощо;
- запровадження курсів на допомогу дітям, що не встигають, для самостійного навчання вдома;
- організації поглиблених курсів для обдарованих дітей;
- курси підготовки до незалежного тестування;
- курси підготовки до олімпіад;
- профільні курси.

Навчання дітей з особливими потребами:

- курси для індивідуальної роботи вдома;
- курси для дітей із вадами.

Посилення варіативної складової:

- курси гурткової та факультативної тематики;
- курси з предметів поза межами державної програми;
- курси із формування окремих компетенцій, а саме: комунікативної (мовні, комп'ютерні), творчої діяльності (прикладні ремесла, веб-дизайн).

Позаурочна діяльність:

- курси виховної тематики, психотренінги, конкурси, або курси з підготовки до них;
- курси-мандри, курси-екскурсії, профорієнтаційні.

2.4. Модель дистанційного навчання

Отже, модель дистанційного навчання для загальноосвітніх навчальних закладів можна подати в такому вигляді:

I. Мотивація

На успішність навчання великий вплив здійснюють інтереси, мотиви, ціннісні установки і потреби індивідуума. Навчальний процес завжди цілеспрямований. Розуміння цілей і очікуваних результатів значно спрощує сприйняття і засвоєння нової навчальної інформації.

При дистанційній формі навчання прийомами підвищення мотивації слухачів можуть бути:

- можливість доступу до навчальних ресурсів провідних викладачів;
- отримання додаткових цінних навчальних матеріалів на CD-диску;
- вступ до віртуальної спільноти колег та однодумців;
- можливість отримання кваліфікованої консультації і допомоги в складних професійних питаннях;
- практична орієнтація навчання;
- економія грошей та часу;
- можливість навчання за індивідуальним графіком.

Слід, однак, зазначити з практичного досвіду, що використання комп'ютерної техніки не сприяє мотивації до навчання, замість зацікавленості навчальним матеріалом підвищується інтерес до можливостей комп'ютерних засобів. Іншими словами, застосування комп'ютерної техніки зміщує акценти від об'єкта і змісту навчання до засобу навчання.

II. Організація

Ефективними формами організації навчальної діяльності є:

- ✓ лекції;
- ✓ практичні роботи;

- ✓ лабораторні роботи;
- ✓ семінари;
- ✓ курсові проекти;
- ✓ самостійна робота.

При цьому найбільш ефективною вважається самостійна робота, що свідчить на користь дистанційної форми навчання.

Критеріями оцінювання тут мають бути:

- повнота інформації;
- якісна систематизація та логічність подання;
- обґрунтоване дозування інформації з метою її оптимального засвоєння й уникнення перевантаження;
- забезпечення дотримання санітарних норм і техніки безпеки під час навчання.

Найбільшу проблему створюють лабораторні практичні експерименти, виконання яких може нести загрозу здоров'ю учня. Такі експерименти потрібно виносити на очний етап навчання або замінити комп'ютерним варіантом виконання.

III. Зворотний зв'язок

Процес розуміння й засвоєння матеріалу пов'язаний безпосередньо лише з інтелектуальною діяльністю учня і менше, ніж інші процеси, допускає зовнішній вплив. Якість засвоєння матеріалу можливо виявити тільки за результатами аналізу зворотного зв'язку, а саме організації контролюючого блоку. Для дистанційної форми навчання – це одне з головних питань.

Особливістю контролюючого блоку дистанційного курсу є його призначення для вирішення трьох важливих завдань:

1. Організація системи самооцінки і самоконтролю для слухача, що допоможе йому в процесі навчання (можливі форми організації: домашні завдання, питання для самоконтролю, поточне тестування);
2. Збір проміжної інформації для викладача про стан засвоєння матеріалу учнями для організації своєчасної корекції процесу (допускає форми попереднього пункту,

а також он-лайн опитування через чат або форум, співбесіди через Скайп, контрольні роботи поштою);

3. Підсумкове оцінювання з метою сертифікації учня (можливі форми організації, враховуючи складність ідентифікації учня в мережі: очна форма підсумкового контролю, а саме захист творчих робіт, контрольна робота, контрольне тестування, можливі форми контролю через Скайп або в сертифікаційних незалежних центрах).

IV. Корекційна робота

Стандартні помилки та утруднення слухача можуть бути передбачені ще на етапі створення дистанційного курсу. З метою їхнього подолання можуть бути розроблені додаткові корекційні модулі в мережі Інтернет або на компакт-диску, які будуть рекомендовані учням за результатами поточного контролю або вбудовані до структури навчального матеріалу за допомогою гіперпосилань.

Не прогнозовані проблеми та помилки засвоєння навчального матеріалу можуть бути усунені за допомогою он-лайн консультувань, проведення додаткових лекцій, організації роботи консалтингових форумів, на яких постійно кожний слухач може поставити питання.

Перевага дистанційної форми навчання в тому, що відповідь на питання може надати не тільки викладач курсу, а й інші слухачі.

Етапи створення системи дистанційного навчання на рівні загальноосвітнього навчального закладу

Підготовчий етап:

- створення відповідної структури координування та управління процесом запровадження дистанційного навчання на рівні загальноосвітнього навчального закладу;

- виявлення потреб системи;
- напрями використання;
- запити учнів;
- запити вчителів;
- інвентаризація можливостей;
- технічна готовність до запровадження дистанційного навчання;
- психологічна готовність учнів до навчання за дистанційною формою;
- психологічна та методична готовність учителів до створення та проведення дистанційних курсів;
- наявність електронного банку методичних та дидактичних матеріалів із різних предметів;
- готовність вчителів та учнів до широкого застосування інформаційних технологій у НВП.

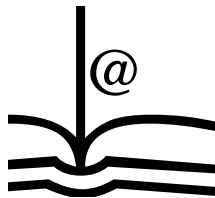
Практичний етап:

- комплектація ресурсів;
- створення електронних дидактичних та методичних матеріалів із різних предметів;
- експертиза та систематизація наявних електронних навчальних матеріалів і формування електронних баз знань та електронних бібліотек;
- формування дистанційних курсів на базі наявних матеріалів;
- створення ресурсів;
- розробка дистанційних курсів;
- розробка Інтернет-конкурсів, олімпіад, проектів;
- підготовка кадрів;
- розробка та проведення курсів для вчителів, які розроблятимуть та проводитимуть дистанційне навчання з учнями;

- проведення курсів з ІКТ для вчителів та учнів;
- розробка методик;
- розробка системи моніторингу дистанційного навчання;
- визначення факторів та критеріїв із метою оцінки якості дистанційних курсів та ефективності навчального процесу за дистанційною формою;
- адаптація та вдосконалення створеної системи моніторингу.

Аналітичний етап:

- апробація дистанційних курсів, олімпіад, конкурсів;
- сертифікація дистанційних курсів, олімпіад, конкурсів;
- удосконалення системи дистанційного навчання за результатами аналізу.

ЧАСТИНА 3

Методичні рекомендації для мережевого вчителя

3.1. Підходи до створення Інтернет-ресурсу

Якість дистанційного навчання залежить від чотирьох складових:

- а) ефективної взаємодії викладача й учня, не дивлячись на те, що вони фізично розділені відстанню;
- б) педагогічних технологій, що використовуються при цьому;
- в) ефективності розроблених методичних матеріалів і способів їхньої доставки;
- г) ефективності зворотного зв'язку.

Іншими словами, ефективність дистанційного навчання залежить від якості використаних матеріалів (навчальних курсів) і майстерності педагогів, які беруть участь у цьому процесі. Тому педагогічна, змістовна організація дистанційного навчання як на етапі проектування курсу, так і в процесі його використання є пріоритетною. Звідси важливість концептуальних *педагогічних положень*, на яких передбачається будувати сучасний курс дистанційного навчання. Коротко їх можна викласти таким чином:

1. У центрі процесу навчання знаходиться самостійна пізнавальна діяльність учня.

2. Важливо, щоб учень навчився самостійно здобувати знання, користуючись різноманітними джерелами інформації; умів із цією інформацією працювати, використовуючи різні способи пізнавальної діяльності, і мав при цьому можливість працювати в зручний для нього час.

3. Самостійне набуття знань не повинно носити пасивний характер, навпаки, учень із самого початку має бути залучений в активну пізнавальну діяльність, не обмежуючись оволодінням знаннями, що неодмінно передбачає їхнє застосування для вирішення різноманітних проблем навколишньої дійсності.

4. Організація самостійної діяльності учнів у мережі передбачає використання новітніх педагогічних технологій, адекватних специфіці цієї форми навчання, що стимулюють розкриття внутрішніх резервів кожного учня й одночасно сприяють формуванню соціальних якостей особистості.

5. Дистанційне навчання передбачає активну взаємодію як із викладачем – координатором курсу, так і з іншими партнерами, співробітництво в процесі різного роду пізнавальної і творчої діяльності. Проблеми соціалізації дуже актуальні при дистанційному навчанні.

6. Контроль має бути систематичний і будуватися як на основі оперативного зворотного, автоматичного контролю через системи тестування, так і відтермінованого контролю (наприклад при очному тестуванні).

При створенні дистанційних курсів необхідно враховувати такі **вимоги**:

Мотивація – необхідність навчання, яка повинна підтримуватися протягом усього процесу навчання. Велике значення має чітко визначена мета, яка ставиться перед учнем. Мотивація швидко знижується, якщо рівень поставлених завдань не відповідає рівню підготовки учня.

Постановка навчальної мети. Учень із самого початку роботи за комп'ютером повинен знати, що від нього вимагається. Завдання навчання мають бути чітко та зрозуміло сформульовані в програмі.

Створення передумов до сприйняття навчального матеріалу. Для створення передумов до сприйняття навчального мате-

ріалу можуть бути корисні допоміжні матеріали, що входять до комплекту готового пакета документів курсу або підготовлені самим викладачем. Можливе проведення попереднього тестування.

Подача навчального матеріалу. Стратегія подачі матеріалу визначається залежно від розв'язуваних навчальних завдань. Важливою проблемою є оформлення кадрів, що подаються на екран дисплея. Необхідно використовувати відомі принципи легкості читання.

Зворотний зв'язок. Цей критерій має ключове значення для учня, менше – в тестувальній програмі, більше – в тренажерній. Комп'ютер здатний забезпечувати зворотний зв'язок, причому ця допомога може бути індивідуальною.

Оцінка. У ході роботи з комп'ютером учні повинні знати, як вони справляються з навчальним матеріалом. Однак краще не вказувати кількість неправильних відповідей до остаточного підбиття підсумків. Більшість учнів, як правило, стимулює невелике число завдань для виконання, велика кількість завдань стимулює менше.

Найбільш важливим у дистанційному курсі є організація комунікацій “учень – викладач – учень”. Для цих цілей рекомендується організація роботи учнів у проектах чи навчання в співпраці, організація дискусій, обговорень, чатів.

При створенні курсів дистанційного навчання широко використовуються гіпертекстові технології та мультимедійні засоби. Використання гіперпосилань спричиняє нелінійну структуру курсу, надає можливості переміщатися учню за власною стратегією навчання по всьому тексту курсу.

Гіпертекст – можливість створення живого, інтерактивного навчального матеріалу, забезпеченого посиланнями між різними його частинами. Використання гіпертексту дає викладачеві можливість розділити матеріал на велику кількість фрагментів, з'єднавши їх гіперпосиланнями в логічні ланцюжки.

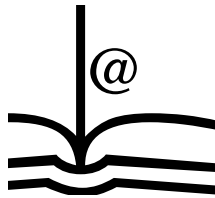
Наступним кроком тут може бути створення на основі одного й того ж матеріалу індивідуальних підручників для кожного учня залежно від його рівня знань. Гіперпосилання дозволяють звертатися до зовнішніх джерел інформації, робити курс частиною мережі Інтернет.

Мультимедіа – це комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяє людині спілкуватися з комп'ютером, використовуючи найрізноманітніші, природні для себе середовища: звук, відео, графіку, тексти, анімацію тощо.

Мультимедіа – найбагатші можливості ілюстрації досліджуваного явища. Це підвищує якість освіти і дозволяє утримувати увагу учня. Використання засобів мультимедіа і гіперпосилань на сторінках курсів дозволяє:

- покращити подання навчального матеріалу;
- організувати широкомасштабні дискусії;
- забезпечити зручний інтерфейс.

Для організації дискусій у курсі дистанційного навчання використовується Web-конференція (телеконференція або форум) і СНАТ-система.

3.2. Підходи до оформлення дистанційного курсу

Курс дистанційного навчання розробляється на модульній основі: кожний модуль – це стандартний навчальний продукт, що включає чітко визначений обсяг знань і вмінь, призначений для вивчення протягом певного часу, або – залікова одиниця, якість роботи з якою фіксується курсовими та контрольними роботами, а також тестовими, заліковими й екзаменаційними засобами.

Учебно-методический центр дистанционного образования
Запорожский областной институт последипломного педагогического образования

УМЦДО ▶ АДЗ	
Люди ☐	Заголовки тем
Участники	Новостной форум Про авторів Понятійний апарат Вступ Знайомство Домашнє завдання Актуальність курсу Вхідне анкетування
Элементы курса ☐	1 Поняття якості в освіті
Анкеты Глоссарии Задания Ресурсы Тесты Форумы Чаты	22.08 - 28.08 Вимоги до вивчення модулю 1 Введення в проблему Ключові сфери якості в освіті Підходи до забезпечення якості організації освітнього процесу Індикатори та критерії оцінювання якості освітнього процесу Домашнє завдання Завантажити домашнє завдання 1 у текстовому форматі Допомога до модуля 1
Поиск по форумам ☐	2 Виявлення освітніх змін
<input type="text"/> <input type="button" value="Применить"/> Расширенный поиск	29.08 - 17.09 Вимоги до вивчення модулю 2 Алгоритм запровадження моніторингу якості освіти
Управление ☐	
Редактировать Установки Назначить роли	

Рис. 1. Модульна структура дистанційного курсу

Основні вимоги до побудови такої структури: логічність виділення структурної одиниці, видимістю її з зміст розділу, наявність для учня можливості прямої навігації з будь-якої структурної одиниці в будь-яку іншу, логічно з нею пов'язану, можливість перейти від одного до іншого розділу курсу.

Методичні посібники мають бути побудовані таким чином, щоб той, хто навчається, міг перейти від діяльності, що виконується під керівництвом викладача, до діяльності, яку організує самостійно, до максимальної заміни викладацького контролю самоконтролем. Тому вони мають містити докладний опис раціональних прийомів описаних видів діяльності, критеріїв правильності рішень, рекомендації з ефективного використання консультацій.

Одна з найбільш розповсюджених помилок під час створення курсів дистанційного навчання полягає у виконанні їх у вигляді електронної копії стандартних друкованих підручників. Інформаційні технології надають у розпорядження викладача могутній набір інструментів, які мають ефективно використовуватися для досягнення цілей навчального процесу при дистанційному навчанні.

На сьогодні широко використовується така **структура курсів** ДН:

Автори курсу, з фотографіями автора і тьютора. Коротка творча біографія автора курсу, основні публікації. Можливо аудіо- чи відеоролик.

Вступ (Інформація про курс). Дається коротка характеристика курсу, кому він призначений, що необхідно знати і вміти для успішного засвоєння, розклад, цілі й завдання курсу, анотація курсу, організація курсу, необхідна література, порядок навчання, як працювати із цим курсом, місце та взаємозв'язок з іншими дисциплінами, програми за фахом.

Основний текст у вигляді модулів з ілюстраціями, виділеними ключовими словами (для майбутнього глосарія) і визна-

ченнями, посиланнями на інші сторінки курсу та інші джерела інформації в мережі Інтернет, а також основні висновки з розділу. Кожний модуль повинен мати заголовок. Можливо зазначення переліку питань, що відносяться до цього розділу, але не ввійшли до програми із зазначенням джерел, де можна з ними ознайомитися факультативно, та додаткових лекційних матеріалів.

Запитання для самотестування після кожного розділу, контрольних робіт і тем для обговорення на форумі цього курсу. Задачі з відповідями для тренінгу.

Довідкові матеріали з предметної галузі курсу (глосарій), пов'язаний гіперпосиланнями з основним текстом. Глосарій, за можливістю, має повно відображати зміст курсу (в ідеалі глосарій має містити терміни українською та англійською мовами). Список скорочень і абрєвіатур.

Література – список рекомендованої основної та додаткової літератури, адреси Web-сайтів у мережі Інтернет з інформацією, необхідною для навчання з анотацією кожного ресурсу.

Електронна бібліотека – електронні книги за тематикою курсу, посилання на сайти електронних бібліотек, електронні книги з інформацією, необхідною учню, наприклад для роботи з електронною поштою, для пошуку інформації в Інтернет тощо. Кожне посилання має супроводжуватися анотацією.

Засоби співпраці учня з викладачем та іншими учнями (електронна пошта, телеконференції (форум), чат).

Практичні та лабораторні роботи, необхідні для якісного засвоєння курсу. Попередньо рекомендується здійснити допуск до цього виду занять, перевірити знання теоретичного матеріалу.

Творчі завдання (курсіві роботи, есе, завдання, ситуації тощо), спрямовані на самостійне застосування засвоєних знань, умінь, навичок, виконання проєктів індивідуально та в групах співробітництва.

КЛЮЧОВІ СФЕРИ ЯКОСТІ В ОСВІТІ

Категорія “якість освіти” надзвичайно багатогранна. Зважаючи на те, що світова педагогічна та наукова спільнота понад 40 років займається дослідженнями, спрямованими на оцінювання якості освіти на різних рівнях **та організацію** ефективного управління нею, певне загальне бачення, визначення цієї категорії вже сформовано.

Проте єдиного підходу до вимірювання якості освіти все ж таки не існує. Це пояснюється багатьма причинами, серед яких і відмінності в завданнях систем освіти різних країн, **визначені** законодавчими документами, і особливості національних освітніх систем, традиції педагогічної науки, і економічні можливості держав тощо.

Загалом у педагогічній теорії, у тому числі й у вітчизняній та російській наукових школах, досліджувалися різні аспекти якості освіти: якість знань, якість навчання, якість результатів освітньої діяльності.

Хоча універсального визначення не існує, якість освіти можна тлумачити як ступінь задоволення учасників освітнього процесу наданими навчальним закладом освітніми послугами або ступінь досягнення поставлених освітніх цілей і завдань. Поряд із цим під якістю освіти можна також розуміти і соціальний розвиток учня (його взаємодію з усіма аспектами соціального оточення).

Найбільш поширеною є думка про те, що якість освіти – це відповідність певній нормі, стандарту. Іншими словами, якість визначає корисність, цінність об’єктів, **їхню** здатність задовольнити певні потреби або реалізувати певні цілі, норми, тобто виражає адекватність вимогам, потребам, нормам. Але разом з тим поняття норми не є абсолютним, незмінним, фіксованим. Ці норми зазнають постійних змін, набувають нових меж, якостей тощо. Отже, категорія “якість освіти” переглядається, змінюється залежно від умов, вимог суспільства та часу. Слід також відзначити, що існує зовнішнє та внутрішнє поняття якості освіти. Зовнішні критерії оцінки якості освіти формуються суспільством і відповідають його інтересам (відповідність знань та навичок вимогам суспільства). Внутрішнє поняття якості освіти формується в кожному окремому навчальному закладі і відповідає інтересам споживачів освітніх послуг (учнів та **їхніх** батьків).

Отже, якість освіти є поняттям суб’єктивним, у кожному конкретному випадку і на різних управлінських рівнях воно може бути іншим.

Спрямування освіти на досягнення зовнішніх стандартів якості освіти відбувається шляхом запровадження зовнішнього незалежного тестування. Критерії оцінювання закладені в державних стандартах і ступень **їхнього** досягнення виявляється під час тестування.

Внутрішні стандарти якості освіти виробляються з урахуванням особливостей навчального закладу. Для цього обираються критерії оцінювання за обраними напрямками. Такими можуть бути:

- ✓ якість забезпечення освітнього процесу, а саме:
 - ✓ результативність дошкільної освіти;
 - ✓ ефективність управління освітнім процесом;
 - ✓ **ефективність** науково-методичної роботи;
 - ✓ кадрове забезпечення;
 - ✓ матеріально-фінансове забезпечення тощо.

Рис. 3. Основний текст курсу

Блок проблемних ситуацій (тексти завдання на виявлення глибини розуміння). Можливі завдання підвищеної складності у вигляді вікторини, олімпіади, конкурсу.

База даних рефератів, курсових робіт, проєктів, рефератів інших учнів, презентацій.

Web-роботи учнів (або файли презентацій, розміщені в Інтернеті).

Блок із файлами (презентацій, рефератів).

Найбільш поширені питання та відповіді на них, розміщені на Web-сайті й доступні для учнів.

Заключний тест. Екзаменаційні матеріали, вимоги до рівня володіння матеріалами.

Блок моніторингу результатів навчальної роботи. Організація цього блоку має забезпечувати повну конфіденційність особистої інформації й реалізувати парольний доступ до неї.

Пакет анкет. До комплекту курсу включаються пакет анкет для знайомства з потенційними учнями і пакет тестів для визначення їхнього вихідного рівня знань із цього предмета, теми і заключна анкета для оцінки курсу та тьютора.

Практикум для вироблення вмій і навичок застосування теоретичних знань із прикладами виконання завдань і аналізом помилок, які найчастіше зустрічаються.

Віртуальний лабораторний практикум

Сценарій розробки дистанційного курсу:

1. Визначити мету та завдання курсу.
2. Урахувати особливості вікової групи, для якої створюється курс та обрати методику дистанційного навчання відповідно до мети курсу й технічного забезпечення навчання.
3. Визначити форми та методи навчання, організацію зворотного зв'язку і допомоги.

4. Визначити технічні засоби передавання інформації (мережа Інтернет, диски, дискети, паперові носії тощо).
5. Провести структурування навчального матеріалу: поділити курс на модулі та розділи згідно з ергономічними вимогами до курсу; кожний модуль має включати текст психологічного настрою, мету вивчення модуля, навчальні питання, навчальний матеріал, набір ключових проблем, приклади найкращих робіт учнів за попередні роки, практичні завдання, питання для самоперевірки, канали для отримання оперативної допомоги.
6. Підготувати медіа і графічні фрагменти та ілюстрації.
7. Підібрати додаткову літературу та Інтернет-ресурси.
8. Розробити систему контролю та оцінювання діяльності учнів.
9. Програмування матеріалів курсу та подання їх у мережі Інтернет.
10. Тестування курсу на технічних засобах різного типу.
11. Рецензування курсу та сертифікація курсу в експертній комісії науково-методичної ради.
12. Дослідна апробація розробленого курсу.

Розроблений Інтернет-ресурс має складатися з окремих уроків. Орієнтовний склад уроку може бути таким:

- план уроку;
- цілі (завдання) уроку;
- основний зміст, розбитий на фрагменти, які у свою чергу складаються з: теоретичних фрагментів, ілюстрацій, інтерактивних вставок;
- рубрики “Це цікаво”,
“Жартома про серйозне”,
“Хрестоматія”,
“Відомі вчені”;

“Чи знаєте ви, що...”,
“Словник термінів і понять”,
“Завдання”,
“Інформація до роздумів”;

– рубрика “Перевір себе”, яка містить тестові завдання;
домашнє завдання.

Основний зміст уроку має бути розділений на сторінки. Кількість сторінок залежить від змістовної насиченості уроку і відповідає санітарним нормам відповідно до тієї вікової категорії учнів, на яку курс розраховано.

На кожній сторінці уроку бажано відображати його порядковий номер, назву уроку і назву курсу, одиницею якого він є.

Угорі і внизу доцільно відображати кількість сторінок уроку. Відображення плану уроку з указівкою сторінок, на яких розглядається той чи інший пункт плану значно спростить навігацію навчальним матеріалом. Бажано також відображати на кожній сторінці гіперпосилання на термінологічні словники, глосарії, електронні посібники, бібліотеки та банки даних, які мають відношення до теми уроку.

Більшу частину сторінки має займати основний зміст уроку. Учень може в будь-який момент перейти до того питання уроку, яке він вважає за необхідне вивчити.

Матеріал уроку повинен мати діалоговий і проблемний характер, спрямований на стимулювання пізнавального інтересу учнів. В основному змісті зазвичай подається найбільш значуща інформація, яка розкриває концептуальні ідеї курсу, відповідні обов'язковому мінімуму змісту предмета на профільному рівні та вимог до рівня підготовки випускників. Створена система гіперпосилань робить можливим вивести навчання на інший більш високий рівень, додаткові матеріали при цьому поглиблюють, конкретизують прикладами, орієнтують на конкретний досвід, “оживляють” матеріал.

Бажаною є реалізація багаторівневої організації матеріалу. На першому рівні поглиблення міститься мінімально необхідна

кількість представленої матеріалу. Матеріали другого рівня адресовані, насамперед, найбільш сильним і мотивованим учням.

Організація діяльності учня здійснюється за допомогою системи запитань і завдань.

Засобом оптимізації пізнавального інтересу учнів виступають питання на висловлення власної думки з дискусійних проблем, пошук додаткових підтверджень, власної аргументації тощо.

Контрольні питання повинні рекомендуватися вчителем для виконання з урахуванням рівня складності, що дозволяє здійснювати індивідуальний підхід і диференційовано оцінювати результати відповідно до індивідуальних досягнень учня.

Практичні завдання спрямовані на розвиток умінь і навичок учня, наприклад: проведення розрахунків і обчислень, порівняльного аналізу та занесення результатів у таблицю, побудови схем і графіків, збору фактичного матеріалу, прийняття рішень у модельованих ситуаціях тощо.

Учитель додатково може запропонувати учням наскрізні завдання, виконувані під час освоєння ряду тем.

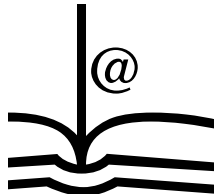
Необхідно врахувати систему завдань дослідницького, пошукового характеру, які могли б сприяти набуттю учнями наступного досвіду:

- 1) роботи з різними джерелами економічної інформації, перш за все, з використанням сучасних засобів комунікації, ресурсами Інтернет;
- 2) критичного осмислення одержуваної з цих джерел економічної інформації;
- 3) комплексного аналізу економічних явищ і подій;
- 4) вирішення завдань, що розкривають типові економічні ситуації, обчислення на умовних прикладах важливих економічних показників, використання для економічно-

го аналізу графіків, кривих виробничих можливостей, кривих попиту та пропозиції тощо;

- 5) написання творчих робіт, проведення досліджень, реалізації проектів.

Додаткові інструкції та пояснення, що конкретизують питання і завдання, розміщуються вчителем у поурочних форумах. Завдання творчого, пошукового, дослідницького характеру супроводжуються досить докладними інструкціями до виконання.

3.3. Психологічне сприйняття дизайну електронних освітніх ресурсів

Дослідники, вивчаючи пороги чутливості й рівні подразників, сформулювали таке правило: “При збільшенні рівня подразника в геометричній прогресії сила відчуттів зростає в арифметичній”. Це правило відоме в психології з кінця XIX століття як закон Фехнера, який ще називають основним психофізичним законом. Ранні дослідження показали, що відчуття змінюються набагато повільніше, ніж зростає сила подразника. У такому випадку, для того щоб домогтися деякого збільшення відчуття, треба набагато збільшити силу подразника. Однак тут, перш за все, має бути й почуття міри, тому що при досягненні певної сили подразника може виникнути неадекватність сприйняття, причому в найрізноманітніших формах, аж до появи больових відчуттів, скажімо, при потужній світловій або звуковій дії. Певною мірою це справедливо і по відношенню до фактичних розмірів стимулу подразника.

До цікавих висновків прийшли дослідники реклами. У світовій рекламній практиці для визначення послідовності психологічного впливу, що спричиняє бажаний результат – купівлю товару, – застосовується формула AIDA, де:

- A** – увага (attention),
- I** – інтерес (interest),
- D** – бажання (desire),
- A** – дія, активність (activity).

Іноді в неї додають **M** – мотив, тоді виходить абревіатура AIDMA. Природно, рекламі необхідно володіти таким рівнем роздратування, нижче якого кожний компонент цієї формули “не працює”. Можна сказати, що в цій формулі й містяться секрети, як привернути увагу учня, викликати в нього інтерес, спонукати до дії. Перша складова наведеної вище формули – необхідність привернути увагу.

Загальні правила створення текстів для ефективного сприйняття:

1. Для доказу певних положень найчастіше досить 2-3 аргументів.
2. Заголовки мають містити менше 6 слів, тоді вони добре запам'ятовуються.
3. Інформація на кольоровому (оранжевий, жовтий) фоні більш ефективно впливає на глядача.
4. Слід підібрати оптимальне поєднання кольорів фону та шрифту. Чорні букви на білому фоні – не найкращий варіант. Мають гарний вигляд зелені на білому, червоні на білому.
5. Текст в еліпсі сприймається краще, ніж у квадраті або колі.
6. Європейці читають зліва направо, тому права сторона запам'ятовується краще (там зупиняється погляд). Верхня частина сторінки, у свою чергу, читається з великою увагою.
7. Людина здатна одночасно утримати в полі зору не більше п'яти–шести слів, за умови, що вони логічно взаємопов'язані.
8. Рядок навчального модуля для кращого сприйняття має бути не довше восьми сантиметрів.
9. Початок і кінець тексту сприймається краще, ніж середина.
10. Повторення – найбільш ефективний засіб впливу (чотири–сім повторів).

Основні психологічні закономірності сприйняття кольору

За проведеними дослідженнями психологи знайшли закономірності впливу кольору на ступінь уваги, яку можливо посилити при демонстрації візуальної інформації, що обумовлено фізіологічними особливостями ока людини та законами оптики.

Для залучення уваги перевагу слід віддавати чистим основним кольорам, а не змішаним. Швидше звертають на себе увагу світлі, чисті кольори.

За силою, з якою кольори привертають увагу, їх можна розташувати в такій послідовності: оранжевий, червоний, жовтий, зелений, синій, фіолетовий.

При природному освітленні більш виразними виявляються теплі кольори (жовтий, оранжевий, червоний), ніж холодні (зелений, синій, фіолетовий).

Колір має властивість оптично збільшувати або зменшувати предмети: світлі відтінки візуально збільшують предмет, темні – зменшують. Ця властивість обумовлена яскравістю кольору. Жовтий колір завжди впливає як найбільш яскравий, потім іде білий, за ним червоний, зелений, синій і чорний.

Необхідно враховувати, наскільки колір піддається ідентифікації. Легше за інших розпізнається червоний, потім слідують зелений, жовтий і білий. Серед основних кольорів найбільш складні для розпізнавання синій та фіолетовий.

Найбільш вдалим визнано використання на жовтому фоні червоного кольору і на білому – червоного, зеленого, синього та чорного. Всі зазначені сполучення кольорів слугують для привертання уваги, але найбільш помітним є поєднання червоного й жовтого кольорів. Червоний – найбільш агресивний серед інших кольорів, найбільш блискучий, яскравий.

Білий колір використовується в основному як фон, що підсилює чистоту й виразність іншого кольору. Сам по собі білий колір нейтральний, невиразний, не схоплюється оком і не привертає уваги як колір хроматичної гами.

Світлі зображення на темному фоні оптично збільшуються, темні на світлому – зменшуються, але впливають масивніше, повніше й помітніше.

Легше прочитуються: жовтий напис на чорному фоні, білий – на чорному, чорний – на оранжевому, чорний – на жовтому, оранжевий – на чорному.

Із найдальшої відстані краще сприймаються написи чорного кольору на жовтому фоні, синього – на білому, червоного – на білому, білого – на синьому, чорного – на білому.

Червоний колір. Червоний з усіх колірних тонів найбільш помітний і привертає до себе увагу. Яскраво-червоні деталі змушують звернути увагу навіть на найнейтральніше оточення. Червоний психологічно є дратівливо-збудливим, залежно від людини і ситуації він або активізує й додає сили, робить життєрадісним і сприяє спілкуванню або викликає стурбованість і нервозність.

Завдяки стимулюючому роздратуванню червоний колір створює чудову атмосферу для виникнення ідей, але не для їхнього втілення в життя. Атмосферу для серйозних роздумів створюють холодні тони червоного. Спокійним вважається темно-червоний.

Жовтий колір. Навіть невелике додавання синього робить його зеленим, додавання червоного перетворює на помаранчевий, а додавання чорного жовтий робить тьмяно-зеленим. У загальному випадку більш прийнятний жовтий схиляється до оранжевого, який визнається теплим, легким і доброзичливішим. Завдяки своїй легкості жовтий ніби піднімає предмети і поверхні, робить їх легше. Жовтий колір збуджує мозкову діяльність і сприяє засвоєнню нового матеріалу. Він привертає увагу та підвищує готовність людини до спілкування, поліпшує сприйняття нової інформації. Одночасно жовтий втомлює очі, а при його тривалому впливі знижується здатність до зосередження.

Синій колір. Оскільки діапазон синіх тонів варіюється від ніжно-блакитних до глибокої нічної синяви, широкий діапазон і його впливу. Дослідження показали, що люди добре себе почувають, перебуваючи в приміщенні із синіми тонами. Синій хороший у робочій обстановці також тим, що не втомлює очі. Синій колір психологічно створює гарну робочу атмосферу –

заспокоює, розслабляє нервову систему, сприяє зосередженості. У крихких синіх тонах виникає фон для глибоких роздумів і реалізації ідей. Оскільки рухи людини стають повільніше, час для неї коротшає. Синє оточення допомагає легше впоратися з душевними турботами. При збудженні синій заспокоює і стримує.

Зелений колір. Середній зелений колір діє спокійно і нейтрально, він заспокоює, хоча й не так сильно, як синій. Загальна зелена тональність приміщення передає спокій і сприяє концентрації, однак може викликати відчуття монотонності. Синювато-зелені тони створюють атмосферу діловитості й гарні для очей, не втомлюють їх і не сліплять. Зелений колір може висловити почуття комфортабельності або, навпаки, створити поганий настрій, залежно від поверхні й інтенсивності, конкретної особистості й обстановки. У психологічному відношенні зелений викликає відчуття чистоти, свіжості та оновлення. Зелений колір при тривалій дії стомлює. Зелений створює гарну обстановку при сидячій роботі. Сприяє зосередженості та міркуванням.

Психологічні асоціації, що викликаються різними шрифтами. Шрифт служить формою кодування. За допомогою тих чи інших шрифтів ми можемо підсилювати вплив тексту на учня або зменшувати негативні відчуття при опануванні складних тем навчального матеріалу. Застосування стилю шрифту супроводжується передачею якогось власного значення, незалежно від того, використовується ефект навмисно чи ні. В ідеалі друкований текст і саме повідомлення доповнюють один одного. Розглянемо психологічні особливості сприйняття різних шрифтів.

Розмір шрифту. Розмір використовуваного шрифту відіграє дуже важливу роль у створенні ефекту. Часто дрібний шрифт (наприклад 11 пунктів) створює відчуття більшої довіри та важливості інформації. Більш сильний вплив досягається за наявності значного незаповненого простору навколо тексту.

Гарнітури. Шрифти з великими круглими літерами “О” та “хвостиками” сприймаються як дружні й “людяні”, можливо, тому, що їхнє зображення наслідує людське обличчя.

Прямолінійні і незграбні шрифти асоціюються з непохитністю, жорсткістю; вони характеризуються холодністю, невиразністю та механістичністю.

Шрифти із зарубками типу Times, Times New Roman і Palatino – це компроміс між старим і новим. Чіткі й досить прості, вони володіють добре вираженою формою й округлістю, що намагаються на неокласичну традицію й наступність. Вони викликають почуття довіри.

Шрифти Sans Serif (без зарубок), такі, як Arial, Modern і Univers, володіють малим емоційним зарядом й асоціюються з практичністю і розсудливістю. Вони несуть у собі сучасний загальний початок.

Шрифти рукописного стилю – це спроба передати дружельність і близькі відносини.

Підходи до технічного забезпечення при створенні дистанційного курсу

При створенні дистанційного курсу важливо врахувати особливості цільової групи, для якої створюється цей курс і вибрати методiku дистанційного навчання з урахуванням особливостей технічного забезпечення учнів.

Ефективність будь-якого виду навчання на відстані залежить від чотирьох складових:

- 1) ефективної взаємодії викладача й учня, не дивлячись на те, що вони фізично розділені відстанню;
- 2) використаних педагогічних технологій;
- 3) ефективності розроблених методичних матеріалів і способів їхньої доставки;
- 4) ефективності зворотного зв'язку.

Вибір програмного забезпечення. Важливу роль у проведенні дистанційного курсу відіграє програмне забезпечення – платформа, на якій створюється курс. Саме від платформи залежить загальний вигляд курсу, можливість поділу навчального матеріалу на модулі, інтерактивність, зручність та швидкість отримання навчального матеріалу, матеріальні витрати учнів та вчителя під час проведення навчання, захищеність інформації від несанкціонованого доступу тощо.

Програмне забезпечення, що використовується в навчальних системах, має бути:

- інтероперабельним – забезпечувати можливість взаємодії різних операційних систем, що дуже важливо для розподілених навчальних середовищ;
- багаторазового використання – підтримувати можливість багаторазового використання компонентів навчальних систем, побудованих на основі інформаційних технологій, підвищувати ефективність розробки та знизити її вартість;
- адаптивним – дозволяти системам включати останні розробки в галузі інформаційних технологій без перепроектування систем; мати вбудовані методи для забезпечення індивідуалізованого навчання;
- довговічним – відповідати розробленим стандартам і надавати можливість вносити зміни без тотального перепрограмування;
- доступним – давати можливість працювати із системою з різних місць, локально й дистанційно, з навчального класу, з робочого місця або з дому; програмні інтерфейси мають забезпечувати можливість роботи людям різного освітнього рівня, різних культур, різних фізичних можливостей, включаючи інвалідів;
- інтерактивним – забезпечувати повноцінні контакти вчителя й учнів;

- економічно доступним – тому що стандарти орієнтуються насамперед на безперервну освіту, що проходить протягом усього життя користувача;
- захищеним від несанкціонованого перегляду й пошкодження інформації (знищення тексту лекцій, домашніх завдань, виставлення оцінок тощо), при цьому дуже важливим є унеможливлення появи в цьому середовищі небажаної реклами, ненормативної лексики, відволікаючих матеріалів.

Використання дистанційного навчання без платформи взагалі – лише через електронну пошту – значно зменшує мотивацію до навчання, знижує інтерактивність навчального процесу, обмежує як учителя, так і учня у використанні різноманітних засобів. Така організація навчання вимагає досить високого рівня навичок роботи за комп'ютером від усіх учасників навчального процесу.

Використання для навчання загальних чатів та форумів можливо лише за умови цілодобової роботи на них кваліфікованого модератора. При цьому слід зважати на те, що навчальній роботі може перешкоджати спілкування сторонніх осіб, блокування яких буде не коректним.

Для організації дистанційного навчання є спеціально розроблені платформи, в яких уже реалізовані необхідні функції. Серед них є як недешеві (Прометей, Net-школа України), так і безкоштовні (Moodle). Перевагою спеціалізованих розробок є неможливість появи в їхньому середовищі несанкціонованих, ненормативних матеріалів, організована система спілкування вчителя з учнями, автоматизована система тестування, електронний журнал.

3.4. Підходи до змістовного наповнення

Опис вікових особливостей учнів

Кожний віковий період людського розвитку є унікальним, і в кожному з них найбільш актуальними є різні процеси і явища. Облік вікових особливостей є як однією з умов розробки якісних електронних освітніх ресурсів, так і запорукою успішного їхнього застосування в навчанні з використанням дистанційних освітніх технологій.

Вікові особливості учнів 6-7 класів.

Підлітковий вік – період фундаментальних змін, коли предметом освоєння й усвідомлення для людини стають нові сторони дійсності. Основними новоутвореннями цього віку можна назвати розвиток рефлексії, почуття дорослості, вироблення “кодексу товариства”, орієнтацію на вікову і соціальну норму інтелектуалізації.

Організація навчальної діяльності учнів 6-7 класу має спрямовувати їх на розвиток активності і самостійності в навчальній діяльності. Електронні інформаційні ресурси або їхні фрагменти мають бути пов’язані з практичною діяльністю і контролем, мають передбачати самостійну діяльність учнів і активізувати розвиток навичок. Інструкції до завдань мають бути сформульовані таким чином, щоб учень міг поетапно самостійно виконати завдання.

В учнів цього віку розвиваються вміння виділяти головне й узагальнювати, розділяти істотні й несуттєві ознаки предметів, порівнювати, міркувати, робити висновки, доводити, проводити всі ці дії з навчальними поняттями.

Зміст навчальних програм, структура інформаційних ресурсів, особливості подачі матеріалу мають створювати умови для цілеспрямованого розвитку мислення, таких його якостей, як гнучкість, критичність, перспективність, доказовість.

Механічна пам'ять учнів у цей віковий період відходить на другий план, поступаючись місцем логічному, осмисленому запам'ятовуванню, поліпшується продуктивність пам'яті.

Тому рекомендується така *структура навчального матеріалу дистанційного курсу*:

- Виклад змісту у формі відповідей на проблемні, ключові питання; дроблення на невеликі абзаци, виділення висновків і узагальнень на кольоровому фоні – для підвищення ефективності освоєння та запам'ятовування учнями найбільш важливого навчального матеріалу.
- Чергування складних фрагментів із цікавими і розважальними – для зняття стомлюваності при роботі з ресурсами.
- Для розвитку усної й письмової мови бажано спонування до використання складних конструкцій, зв'язного викладення власних ідей, уміння довести власну думку.
- Рекомендується включення в практичні завдання використання прийомів порівняння, узагальнення, та, за можливістю, – чіткого й вірного викладення власних думок.

У цьому віці учні ще не можуть надовго концентрувати увагу на одному об'єкті, швидко втомлюються. Теоретичний матеріал має бути викладений невеликими порціями, з виділеними кольором висновками, після кожної порції мають бути запропоновані практичні вправи на закріплення. Визначення та поняття бажано підкріплювати кольоровими ілюстраціями. Для учнів 6-7 класів доцільно застосовувати принцип багаторазового повторення матеріалу. Наявність контрольних питань після кожного модуля матеріалу майже вдвічі підвищить ефективність його засвоєння. Практична діяльність учня має бути організована таким чином, щоб форми діяльності постійно змінювалися.

Вікові особливості учнів 8-9 класів.

Основними потребами цього віку є потреба в активній соціальній взаємодії з однолітками, в інтимно-особистісному спілкуванні, у самовираженні, самоствердженні, творчості. Причому реалізація цих потреб пов'язана з високим ступенем емоційної незрілості підлітків, швидкої їхньої втомлюваності. Процес навчання підлітків буде ефективним тільки в тому випадку, якщо навчальна діяльність буде відповідати їхнім потребам. Тільки при цьому навчання для учнів буде вмотивованим, а, отже, ймовірність їхнього продуктивного включення в цей процес істотно підвищиться. Важливо відзначити також, що в міру дорослішання зростає вплив індивідуальних особливостей на процес розвитку. У підлітковому віці спостерігаються значні індивідуальні варіації в розвитку. Працездатність знижена внаслідок вегетативної перебудови, підвищена стомлюваність і нестабільність.

При створенні дистанційних курсів, розрахованих на цю вікову категорію, необхідно враховувати підвищену стомлюваність і нестабільність настрою підлітків. Легкі і складні завдання мають чергуватися.

Значних змін зазнає пізнавальна сфера. Розвиток сприйняття підлітка можна порівняти з рівнем розвитку дорослої людини, він здатний якісно виконати всі тести на сприйняття. Тому, на відміну від молодших школярів, матеріал має бути викладений як для дорослої людини. Увага стає більш стійкою і може утримуватися довше, що дозволяє збільшити порції теоретичного матеріалу.

Продовжує активно розвиватися теоретичне, логічне мислення, а також здатність до аналізу абстрактних ідей і предметів. Якщо для молодшого підлітка мають сенс тільки ті поняття, які можна представити в будь-якій конкретній, образній формі, то для учнів 8-9 класів можна пропонувати завдання, орієнтовані на подальше формування здібностей осмислювання абстракції.

У міру дорослішання збільшується кругозір, накопичуються і систематизуються знання з найрізноманітніших життєвих сфер.

Зміст електронних освітніх ресурсів може бути представлено: знаннями з багатьох галузей; різними науковими точками зору, що буде сприяти розвитку критичності мислення.

Розвиваються рефлексивні вміння. Предметом осмислення стають не тільки об'єкти зовнішнього світу, але й власні психічні стани, в т. ч. і розумові процеси. З'являється можливість аналізувати ситуації незалежно від реальних обставин. Мислення стає “випереджаючим”, що дає можливість планувати власні дії, прогнозувати розвиток подій. Це створює передумови для розвитку волі. Формується здатність до формулювання гіпотез.

Доречним є використання при створенні інформаційних ресурсів різних технологічних методів і прийомів. Особливих можливостей у цьому сенсі надає технологія “Розвиток критичного мислення”.

Це спричиняє і якісну перебудову в організації мнемічних процесів, розвиток логічної пам'яті. Якщо раніше учні для того, щоб запам'ятати що-небудь, вдавалися до багаторазового повторення, то для старших підлітків важливіше виявити сенс досліджуваного матеріалу, ключові ідеї та їхній взаємозв'язок. Активно йде освоєння мнемонічних прийомів.

Рівень складності завдань і проблем має створювати для підлітків “зону найближчого розвитку”. Однією зі сфер життєдіяльності, що сприяє задоволенню основних потреб підлітка, є ігрова діяльність. Уміло організована ігрова ситуація здатна задовольнити потреби підлітків, сприяє більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу. Зважаючи на зниження авторитету вчителя, доцільно організовувати допомогу за принципом “учень – учню”, взаємопоясненням, взаємоконсультуванням.

Вікові особливості учнів 10–11 класів.

Старший школяр включається в новий тип провідної діяльності – навчально-професійну. Навчальна діяльність є для ста-

ршокласника засобом реалізації життєвих планів. Тому вона спрямована на структурну організацію і систематизацію індивідуального досвіду за рахунок його розширення та доповнення. Навчальна інформація може бути осмислена самостійно, і учні можуть самостійно вибрати форми її добування.

Розвиток пізнавальних процесів досягає досить високого рівня. Старшокласники здатні виконувати види розумової роботи нарівні з дорослими. Якісно змінюється мислення, досягаючи теоретичного рівня. Починають осмислюватися абстракції, набувається здатність до зіставлення та класифікації реальних та уявних предметів і явищ. Усе частіше предметом осмислення стають власні психічні стани, у т. ч. і пізнавальні процеси. Розвивається здатність до прогнозування, і мислення стає “випереджаючим”, пов’язаним із постановкою довгострокових цілей.

Пізнавальна діяльність старшокласника має цікаву особливість. Якщо підліток хоче знати, що собою являє те чи інше явище, то учні 10–12 класів прагнуть розібратися в різних точках зору і скласти власну думку. Вони завжди хочуть “докопатися до істини”, а також здатні вести діалог і полілог – думати над проблемою в умовах існування безлічі точок зору. Дати старшокласнику “поживу для розуму” – ось завдання для вчителя профільної школи. Її вирішенню сприяє високий ступінь проблемності, що забезпечує свободу вибору й необхідність визначення власної точки зору з більшості питань, що розглядаються. Гіпертекстовість забезпечує високу частку самостійності при освоєнні змісту.

Мережевий педагог може цілеспрямовано розвивати такі якості мислення, як аналітичність, доказовість, перспективність, критичність, через індивідуальні завдання на висунення та аналіз гіпотез, виділення суттєвих ознак, планування власної роботи.

Загалом завданням має бути притаманний теоретико-пізнавальний стиль із метою розкриття найбільш загальних і найбільш універсальних відносин для наукового пояснення і прогнозування. Для цього використовується мова узагальнень та абстрактних знаків.

Відбувається формування індивідуального стилю діяльності. Здебільшого він ґрунтується на стилі мислення. Це стійка сукупність індивідуальних варіацій у способах сприйняття, запам'ятовування й мислення, за якими стоять різні шляхи придбання, накопичення, переробки та використання інформації.

При створенні дистанційних профільних курсів важливо забезпечувати різноманітність навчального змісту за рахунок подання до нього: аналітико-логічної, образної, практичної, алгоритмічної лінії введення навчального матеріалу для дітей із різними пізнавальними стилями.

У цілому, більш складна й більш самостійна, вільна від дріб'язкової опіки, навчальна діяльність більшою мірою сприяє формуванню гнучкого, творчого стилю мислення, виробляє потребу в самостійності.

Розвивається емоційна сфера. Юнацький вік, порівняно з підлітковим, характеризується досить спокійним емоційним фоном, великою різноманітністю емоційних реакцій і способів вираження емоційних станів, а також підвищенням самоконтролю і саморегуляції. У завданнях можна використовувати емоційно-подібний стиль, зображення типових відносин людини і суспільства, мову художніх образів і типізації.

Активно йде моральний розвиток, формування ієрархії цінностей. З огляду на це, у змісті курсів важливо розкривати певну систему цінностей, що дозволяє ідентифікувати власну систему.

Розвивається мотиваційна сфера. У цьому віці складається нова мотиваційна структура навчання. Провідне місце посідають мотиви, пов'язані із самовизначенням і підготовкою до самостійного життя. Поряд з інтересом до фактів, що характерно і для підліткового віку, у старшого школяра з'являються інтереси до теоретичних проблем, методів наукового дослідження, самостійної пошукової діяльності щодо вирішення складних завдань.

У цьому віці відбувається вибір професії. Головна складність полягає в тому, що його зазвичай доводиться здійснювати

“наосліп”. Виходячи із цього, зміст інформаційних ресурсів повинен містити способи вирішення проблем особистісного та професійного самовизначення.

У підлітковому та юнацькому віці триває формування індивідуального стилю діяльності, облік індивідуально-своєрідних способів подання інформації залежно від домінування певної модальності досвіду.

Для візуала типова пізнавальна позиція – дивитися, уявляти, спостерігати. Таким учням потрібно надавати можливості більше читати, розглядати схеми, таблиці, ілюстрації, намагаючись запам’ятати потрібну інформацію. Отже, зміст інформаційних ресурсів має бути представлений із використанням цих різних засобів наочності.

Для аудіала типова пізнавальна позиція – слухати, говорити, обговорювати. Для таких учнів важлива можливість проговорення, обговорення. Отже, зміст дистанційного навчання має включати елементи озвучення, мультимедіа-фрагменти.

Для кінестетика типова пізнавальна позиція – діяти, відчувати. Таким учням важливо не просто вчити матеріал, а якимсь чином працювати з ним (самостійно складати таблиці, схеми, вписувати формули, окремі фрагменти текстів, працювати з інтерактивними картами тощо). Дуже корисні завдання, що припускають коротке конспектування головних думок – складання конспекту, плану відповіді тощо.

Таким чином, інформаційні ресурси для дистанційного навчання мають бути варіативними й надавати можливості вибору способу засвоєння навчального матеріалу учневі з різними домінуючими модальностями сенсорного досвіду. У граничному випадку, для кожного мережевого уроку має бути надана можливість вибору форми подання змісту з урахуванням індивідуальних особливостей.

Вік учня	Принципи побудови навчального змісту інформаційних ресурсів для дистанційного навчання з урахуванням вікових особливостей учнів
6-7 класи	<ul style="list-style-type: none"> – Поетапна структуризація навчальної інформації для надання можливості самостійного осмислення учнем; – Використання простих, лаконічних, коротких речень для встановлення ієрархічних залежностей та причинно-наслідкових зв'язків (відсутність або обмежене використання великої кількості підрядних речень, віддієслівних іменників і “нанизаних” відмінків); – Діалогічність викладу навчального матеріалу для формування умінь: <ul style="list-style-type: none"> а) “чути і враховувати” точку зору співрозмовника; б) підбирати точні і зрозумілі формулювання; – Проблемність викладу навчального матеріалу, що забезпечує розвиток мислення, формування активної позиції учня в процесі роботи із централізованими освітніми ресурсами; – Орієнтація на різні пізнавальні стилі учнів через різноманітність ліній подання навчального змісту (аналітико-логічної, образної, практичної, алгоритмічної); – Представлення в змісті практично-орієнтованих знань, які необхідні в майбутньому самостійному житті, що актуалізує прояв особистісного змісту; – Розкриття в змісті певної системи цінностей, що забезпечує розвиток власної системи цінностей учнів; – “Гіпертекстова”, що забезпечує диференціацію та індивідуалізацію освіти через різні форми подачі однієї інформації з метою кращого її освоєння учнями.

Вік учня	Принципи побудови навчального змісту інформаційних ресурсів для дистанційного навчання з урахуванням вікових особливостей учнів
8-9 класи	<ul style="list-style-type: none"> – Орієнтація на самостійне осмислення змісту централізованих освітніх ресурсів; – Лаконічний стиль викладу навчального матеріалу, відсутність або дуже обмежене використання досить великої кількості підрядних речень, віддієслівних іменників і нанизування відмінків для встановлення ієрархічних залежностей та причинно-наслідкових зв'язків; – Діалогічність викладу; – Проблемність, що забезпечує активність позиції учня в процесі навчання й розвиває творчий потенціал учня; – Різноманітність навчального змісту за рахунок подання до нього: аналітико-логічної, образної, практичної, алгоритмічної лінії введення навчального матеріалу для дітей із різними пізнавальними стилями; – Представлення в змісті професійних знань, необхідних у майбутньому самостійному житті (пов'язаних зі сферою професійних інтересів, вирішенням проблем особистого характеру, можливістю самоствердження себе в статусі дорослого); – Розкриття в змісті певної системи цінностей, що забезпечує розвиток власної системи цінностей учнів; – “Гіпертекстова”, що забезпечує диференціацію та індивідуалізацію освіти, через різні форми подачі однієї інформації з метою кращого її освоєння учнями.

Вік учня	Принципи побудови навчального змісту інформаційних ресурсів для дистанційного навчання з урахуванням вікових особливостей учнів
10–11 класи	<ul style="list-style-type: none"> – “Гіпертекстова”, додаткові рубрики “Це цікаво”, “Факультатив”, “Чи знаєте Ви...”, “З історії питання”, надання свободи вибору для самостійного добування знань; – Використання досить великої кількості підрядних речень, віддієслівних іменників і нанизування відмінків для встановлення ієрархічних залежностей та причинно-наслідкових зв’язків із метою підготовки до освоєння “дорослої” наукової літератури; – Полілогічність викладу навчального змісту; – Проблемність, що забезпечує активність позиції учня в процесі навчання й розвиває творчий потенціал учня; – Відображення в змісті аналітико-логічної, образної, практичної, алгоритмічної ліній подання введення навчального матеріалу для дітей із різними пізнавальними стилями; – Представлення в змісті способів вирішення проблем особистісного та професійного самовизначення; – Розкриття в змісті певної системи цінностей; – “Гіпертекстова”, що забезпечує високу частку самостійності при освоєнні навчального змісту.

Моделювання та стандартизація даних і метаданих

Метадані є важливою складовою створення дистанційних навчальних курсів. Наявність метаданих дає можливість поступового накопичення та вдосконалення спільного навчального ресурсу, багаторазового використання навчальних матеріалів,

швидкого й ефективного пошуку необхідної інформації в мережі Інтернет як викладачами, так і учнями, захисту авторських прав тощо. Створення спільних навчально-методичних Інтернет-ресурсів на рівні області значно прискорить їхнє змістовне наповнення, підвищить якість.

Метаданими в системі дистанційного навчання можуть бути бази знань, підручники, електронні бібліотеки. Використання метаданих у процесі навчання на різноманітних дистанційних курсах у різноманітних платформах та системах вимагає певної їхньої уніфікації. Основним напрямом у цій галузі є розробка стандартів навчальних об'єктів. Цей стандарт формалізує синтаксис і семантику метаданих, визначає атрибути, необхідні для повного й адекватного опису. Навчальні об'єкти визначаються як будь-яка сутність, електронна чи ні, яка може бути використана багато разів або на яку можна посилатися під час технологічно підтримуваного навчання.

Прикладами навчальних об'єктів можуть служити мультимедіа, навчальний зміст, навчальні цілі, навчальне програмне забезпечення та інструменти розробки, а також люди, організації або події, посилання на які використовуються під час технологічно підтримуваного навчання. Для кожного конкретного навчального об'єкта можливо мати більше одного набору метаданих.

Метою розробки стандарту є підтримка глобального застосування й розуміння навчальних технологій. Головним чином це стосується кінцевих користувачів і є особливо важливим в аспекті міжкультурних взаємодій у межах розподілених освітніх систем.

ЧАСТИНА 4

Організація дистанційного навчання на основі Інтернет-ресурсу

4.1. Загальні рекомендації мережевому вчителю

Дистанційні уроки являють собою дуже розвинутий навчально-методичний комплекс, оснащений багатим наочним матеріалом, системою навчальних завдань, питань, а також довідковим апаратом та іншими допоміжними, але важливими елементами. Порівняно з очною формою навчання, стосується не стільки змісту, а форми його подання. Остання відіграє важливу роль у мотивації учнів до навчання, пізнання. У межах дистанційних уроків необхідно спрямовувати розвиток уміння працювати з інформацією, поданою у вербальній, образній формах, – відео-, аудіоінформацією, звуковою, графічною, символічною, текстовою.

Діяльність мережевого вчителя при навчанні на основі Інтернет-ресурсу передбачає здійснення таких дій:

- ✓ встановлення контакту та ініціювання діалогу з учнем;
- ✓ визначення індивідуального для кожного учня маршруту освоєння змісту на профільному рівні з урахуванням виявлених індивідуальних особливостей учня, що впливають на процес навчання: мотиви, інтереси, схильності, рівень поточної успішності, актуальні утруднення і прогалини в знаннях та вміннях тощо;
- ✓ пропозиція додаткових завдань, які конкретизують або розширюють розглянуту проблематику завдань, питань, завдань для індивідуальної роботи з відсталими і найбільш успішними та мотивованими учнями;
- ✓ організація діяльності учня з вивчення теоретичного матеріалу курсу з урахуванням виявлених у нього індивідуальних особливостей;
- ✓ аналіз результатів виконання учнями тестів та коригування діяльності учня на основі аналізу допущених

помилки: визначення заходів із ліквідації прогалин у знаннях та вміннях;

- ✓ перевірка виконаних учнем домашніх завдань, визначення питомої ваги домашнього завдання, виставлення оцінки, організація, якщо це необхідно, діяльності учня щодо виправлення домашнього завдання;
- ✓ організація дослідницької діяльності учня на основі наявних у нього схильностей та інтересів;
- ✓ керівництво проектною діяльністю учня в межах змісту курсу.

При проведенні навчального процесу необхідно враховувати особливості дистанційної форми, а саме:

Паралельність: навчання здійснюється одночасно з очною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямом), тобто без відриву від іншого виду діяльності, а тому мережевий учитель повинен дуже ретельно підходити до добору навантаження учнів, воно не повинно перебільшувати 5-6 годин на тиждень.

Велика аудиторія: одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості учнів, учнів та слухачів, спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку учнів між собою та з викладачами, а тому завданням мережевого вчителя є продумана і чітко спланована координація дій віртуальної аудиторії.

Економічність: ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентроване й уніфіковане подання інформації, використання й розвиток комп'ютерного моделювання мають сприяти зниженню витрат на проведення навчального процесу.

Технологічність: використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір.

Соціальна рівність: рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу.

4.2. Перше звернення вчителя до учня

Ефективність навчального процесу багато в чому залежить від знання вчителем свого учня, тому так важливо перше знайомство з ним. Багато скласти психологічний портрет учня, що можливо зробити при безпосередній взаємодії з психологом школи. Необхідно поставити Вашому учневі ряд питань, які дозволять збудувати індивідуальну траєкторію навчання, виявити причини можливих труднощів, що у свою чергу дозволить максимально ефективно реалізувати навчальний процес.

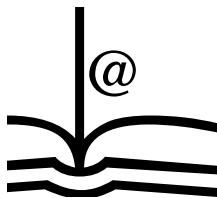
У спеціалізованих системах дистанційного навчання передбачена можливість психологічного тестування з автоматичною обробкою результатів.

За відсутності психологічних анкет питаннями для виявлення психологічної готовності учнів до навчання за дистанційною формою можуть бути такі:

1. Які інтереси учня?
2. Який профіль учень обрав для навчання?
3. З якою сферою діяльності учень планує пов'язати своє подальше навчання?
4. Які розділи його особливо цікавлять?
5. Які сфери практичного застосування економічних знань бачить учень надалі?
6. Чи подобається учневі відповідати на запитання, які питання він любить ставити сам?
7. Які компоненти уроку учневі особливо подобається вивчати: основний зміст уроку, матеріали рубрик, виконувати домашні завдання, тести, реалізовувати міні-дослідження тощо?

8. Який рівень домашніх завдань учень обирає для виконання і чому?
9. Чи подобається учню займатися дослідницькою діяльністю?
Чи хотілося б йому займатися цим у процесі вивчення?
Чи є в учня ідеї реалізації дослідження?
10. Чи подобається йому виконувати навчальні проекти?
11. Чи хотілося б йому брати участь у виконанні проекту?

Ці питання можуть бути поставлені учневі при першому знайомстві, а також уточнюватися в процесі вивчення курсу.

4.3. Формулювання вчителем цілей вивчення курсу та кожного окремого уроку

Діяльнісна компонента профільного рівня вивчення курсу закладається вже на етапі постановки цілей. Мету потрібно сформулювати таким чином, щоб результат досягнення цієї мети служив учневі орієнтиром у процесі освоєння ним чергового уроку.

На відміну від традиційних принципів визначення цілей, коли “метою уроку є пояснити (розкрити, організувати, довести тощо) учню...”, інноваційний підхід припускає у формулюванні мети уточнити поставлене перед учнем завдання, визначити кінцеві навчальні результати діяльності, до яких учень повинен прийти і з якими буде співвідносити та оцінювати міру свого просування до теоретичного знання і практичні вміння.

Головною функцією, яку виконує обов’язкове і грамотне цілепокладання, є створення умов для формування цільової установки учня, що визначає його готовність діяти (здійснювати навчальну діяльність) у відповідному напрямі, і конкретизація навчальних результатів, до яких учень має прийти в разі успішної реалізації діяльності. В умовах дистанційної форми навчання цей аспект набуває особливого значення й означає стимулювання учня до самостійного визначення напрямів навчальної діяльності та прогнозування результатів власної діяльності (під контролем учителя). Загальновідомо, що для того, щоб мета була досягнута, вона має бути прийнята тим, хто повинен її досягти. Для того щоб мета навчання була прийнята учнем, вона має бути сформульована його мовою.

Найбільш часто зустрічається помилка вчителя – це формулювання їм абстрактних цілей, які або зовсім не відображають діяльність учня в процесі освоєння пропонованого матеріалу, або відображають тільки пасивне вивчення змісту учнем.

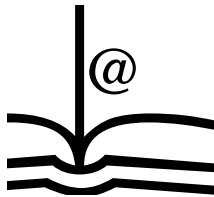
Цілі всього курсу чи якогось конкретного уроку не слід задавати:

- за допомогою іменників (“повторення”, “систематизація”, “вивчення”, “введення”);
- через дієслова невизначеного часу (“вивчити”, “повторити”, “освоїти”, “закріпити”);
- через дії вчителя, а не учня (“ввести”, “розповісти”, “вивести” тощо).

При формулюванні цілей важливо звертатися особисто до учня. Це буде сприяти створенню в нього відчуття Вашої особистої участі в його навчанні. Таким чином, сформульовані цілі, звернені до учня, сприяють більш повному усвідомленню ним значущості матеріалу цього уроку для нього особисто і формування в учня установки його успішного освоєння.

Перед тим, як учень приступить до освоєння курсу, необхідно допомогти йому зорієнтуватися в змісті того навчального матеріалу, який йому належить вивчити.

Слід давати учню конкретні рекомендації з оволодіння змістом уроків.

4.4. Організація вчителем навчально-дослідницької та проектної діяльності учня

Навчальна діяльність учня реалізується в межах таких форм дистанційних уроків (фрагментів) та навчальних технологій, що їх супроводжують:

Практикум (як фрагмент дистанційного уроку). Метою практикуму є не стільки перевірка правильності розуміння пройденого матеріалу, його відтворення, скільки вирішення завдань, аналіз проблемних ситуацій із використанням отриманих у ході вивчення матеріалів знань. Важливим завданням є також розвиток уміння, спрямованого на розширення кругозору, тобто вміння конкретизувати теорію, застосовувати для вирішення практичних питань.

Матеріал практикуму повинен мати внутрішню логіку й може бути побудований таким чином, щоб виконання попереднього завдання було основою для успішного виконання наступного завдання, за принципом зростання складності кожного наступного завдання. За такого варіанта структурування матеріалу важливими є коментарі, що визначають завдання й рівень знань, якими необхідно володіти для виконання наступних завдань. Різноманітні завдання можуть передбачати: питання на уточнення ключових понять і термінів, тести, завдання, що апелюють до досвіду учнів і орієнтують на практику, що вимагають економічного аналізу графіків, кривих, задач. В інструкціях до завдань мають бути рекомендації вчителем додаткової літератури, посилання на інші джерела інформації, зокрема Інтернет.

Ділова гра (як фрагмент дистанційного уроку). У межах дистанційного навчання можлива реалізація ділової гри, звичайно ж, не виключено організаційні і технічні складності: необхідність її реалізації в режимі on-line для здійснення обміну думками, розрахунок часу проведення, розподіл ролей для учасників тощо. Виявляється ефективним її проведення в кілька етапів із “відкладеним” результатом, тобто виділенням часу на ознайомлення з позиціями учасників, підготовкою до виступу

в певній ролі. Цей метод дозволяє учневі побачити практичну значимість вивченого теоретичного матеріалу, розвиває пізнавальні інтереси школярів, сприяє реалізації їхнього творчого потенціалу, активної життєвої позиції.

Ефективність гри зростає у випадку, якщо це дійство пов'язане з моделюванням практичної діяльності, на яку орієнтує теоретичний матеріал.

Тренінг (як фрагмент дистанційного уроку) включає набір взаємопов'язаних процедур для розвитку заданих умінь і навичок за заздалегідь визначеними алгоритмами (правилами), а також діяльність з оволодіння цими вміннями та навичками.

Учнівська конференція організовується, як правило, за результатами вивчення великого розділу або всього курсу. На конференції учні можуть продемонструвати підсумки своєї навчально-дослідної, проектної діяльності, що передбачає підготовку тез виступів, обговорення проблеми у форумі. Із числа учнів і вчителів можна виділити позиції “офіційних опонентів”, “наукових керівників”, що готують рецензії, відгуки.

Важливу роль у профільному навчанні відіграє організація дослідницької діяльності учня, що вимагає передбачити тематику, елементи мотивації до самостійного вибору, ініціювання проблематики самим учнем, критерії оцінки.

Особливого значення набуває проектна діяльність. Проект передбачає: вивчення додаткової літератури, зокрема електронних версій книг, монографій, статей журналів, збір даних із різних джерел інформації, у тому числі Інтернет, звернення до практики компаній, статистичних даних, представлених на офіційних сайтах організацій, проведення маркетингового дослідження (анкетування, експертне інтерв'ю за допомогою можливостей форуму), консультацій з експертами (експертне інтерв'ю) тощо.

Проект передбачає використання наукових, дослідницьких методів: постановка проблеми, визначення предмета дослідження, формулювання мети і завдань, висунення гіпотез, вибір методів дослідження, підбивання проміжних підсумків, оформ-

лення роботи. “Продуктом” проектної діяльності може стати наукова стаття, презентація, сценарій ділової гри, навчального фільму, створення словника термінів і понять, моделі економічного явища, процесу тощо.

У процесі виконання проекту розширюється розуміння, визначаються, конкретизуються, поглиблюються знання соціальних явищ і процесів. Розвиваються вміння аналізу ситуації, пошуку та відбору необхідної інформації, моделювання ситуації, розгляду стратегій та варіантів дій, прийняття рішень, вибору стратегії поведінки, комунікативних навичок, відділення фактів від оцінок і думок, проведення соціологічних (маркетингових) досліджень, уміння працювати із джерелами.

Для об’єктивної оцінки проектів учнів необхідно виробити систему критеріїв. Критерії оцінки мають бути обрані виходячи із принципів оптимальності за кількістю (не більше 7-12) та доступності для учнів. Очевидно, що критерії мають бути відомі всім виконавцям проектів задовго до захисту.

Наведемо можливі переліки критеріїв оцінки проектних робіт:

Варіант 1:

- самостійність роботи над проектом;
- актуальність і значущість теми;
- повнота розкриття теми;
- оригінальність вирішення проблеми;
- презентація змісту проекту;
- використання засобів наочності, технічних засобів.

Варіант 2:

- важливість теми проекту;
- глибина дослідження проблеми;
- оригінальність запропонованих рішень;
- якість виконання продукту;
- переконливість презентації.

4.5. Робота вчителя з тестами

Важливу роль у дистанційному навчанні предмета відіграють продумані системи контролю та оцінювання результатів навчальної діяльності. Оцінювання досягнень учня здійснюється протягом усього періоду вивчення навчального предмета, досягається систематичність, послідовність і всебічність контролю за діяльністю учня з боку мережевого вчителя.

Система поурочних оцінок за виконані домашні завдання, тестові завдання, що перевіряються автоматично, виконані контрольні роботи, творчі завдання, проекти фіксують динаміку досягнень учня. Все це дає можливість оперативного аналізу просування учня: виявлення підйомів і спадів у пізнавальній активності, уточнення проблемних аспектів освоєння навчальної дисципліни. Це, у свою чергу, припускає відповідні дії з боку вчителя з корекції освітнього маршруту, вироблення заходів щодо посилення “слабких” місць, усунення прогалин у знаннях, уміннях учня, що вимагає від учителя виконання управлінських функцій, постановки як стратегічних, так і оперативних завдань та визначення методів їхнього вирішення.

Як форма контролю і, що дуже важливо, самоконтролю, коли учень відразу може бачити рівень засвоєння матеріалів і враховувати свої досягнення, виступають поурочні тестові завдання. Форми тестових питань можуть бути досить різноманітні: від елементарних – з однією правильною відповіддю до політомічних, що передбачає декілька варіантів відповіді, сукупність яких і дає правильну відповідь, питання на співвіднесення.

Мережевий учитель враховує результати пройденого тестування, тренажера і планує напрями індивідуальної корекції досягнень у випадку недостатньо високого рівня їхнього виконання – необхідних пояснень, орієнтації учня на повторне вивчення конкретних матеріалів уроку.

Під час звернення до виконаного учнем тесту вчителя має цікавити не тільки, наскільки успішно виконав учень цей тест,

але і які помилки він допустив. Він повинен проаналізувати і з'ясувати причини невиконання учнем завдань тесту.

Для того з учнів, хто може самостійно ліквідувати прогалини в знаннях, які призвели до неправильного виконання завдання, можна просто направити, вказавши, які завдання тесту він виконав неправильно.

Для інших, хто має потребу в постійному керівництві, необхідно вказати не тільки неправильно виконані завдання, а й помилки, які вони допустили в процесі виконання завдань. Оптимальним варіантом у цих випадках буде створення індивідуальної корекційної програми, в якій конкретно буде вказано фрагменти змісту уроку для додаткового доопрацювання.

Корекційна робота може бути здійснена шляхом організації діалогу з окремими учнями, які потребують особливої уваги. Для організації рефлексії корисно ставити такі питання:

- Чи знає він, у яких завданнях була ним допущена помилка?
- Чи розуміє він причини неправильного виконання ним цього завдання?
- Чи вважає він, що помилка була зроблена через погане засвоєння ним матеріалів конкретного уроку, чи на це вплинули прогалини в знаннях попередніх тем?
- Чи знає він, які фрагменти уроку йому потрібно повторити, щоб наступного разу не допустити такої помилки і виконати завдання вірно?
- Чи потрібна йому допомога, і в якій формі (може бути додаткові роз'яснення) вона може бути запропонована для успішного подолання труднощів?

Після проведеної корекційної роботи доцільно запропонувати учням пройти цей тест заново, для того щоб виправити отриману оцінку й переконатися в міцності отриманих знань.

4.6. Робота вчителя з виконаними домашніми завданнями

Робота з виконаними домашніми завданнями займає значну частину часу, який учитель витрачає на навчання з використанням дистанційного ресурсу.

Необхідно уважно перевірити кожне домашнє завдання, що надсилається учнем. Перш ніж оцінювати його, слід визначити його місце в структурі уроку, яка його “вага” виставляється в загальну оцінку за урок.

Зауважимо, що для кожного учня рівень домашнього завдання може бути різний. Домашнє завдання має більшою мірою індивідуалізований характер, ніж решта змісту курсу. Зміст домашнього завдання визначається успішністю учня в освоєнні теоретичного матеріалу уроку. Якщо учень не досить успішно відповідав на питання по ходу уроку, виконував тестові завдання, то виконання домашнього завдання, перш за все, спрямоване на відпрацювання необхідних умінь і тільки потім на виконання завдань підвищеної складності.

Індивідуальний підхід учителя до учня дозволяє визначити бал, який заслуговує виконане учнем домашнє завдання. Існує декілька підходів до оцінювання навчальних досягнень. Залежно від рівня складності домашнього завдання або за особистісним підходом до рівня можливостей учня. За першою системою можна визначити “вагу” завдання в уроці: припустимо,

40–60 % – “I рівень” (що передбачає більш легкі завдання) та

60–100 % – “II рівень” (передбачає завдання підвищеного рівня складності).

Однак запропоновані процентні обмеження досить умовні, рухомі й можуть бути продиктовані тільки характером самих завдань. За другою системою оцінювання важливим є врахування особливості самого учня, ступінь його “просування” в процесі навчання.

Очевидно, що творчий характер завдань обумовлює додаткові труднощі при оцінюванні.

Ефективним є органічне поєднання обох підходів до оцінювання. Важливо, щоб і учневі були зрозумілі критерії оцінки, що виставляється вчителем і яка має супроводжуватися розгорнутим коментарем та конкретними рекомендаціями за повторним зверненням до матеріалів уроку, у разі необхідності, виконання додаткових завдань тощо.

Зауважимо, що учень може виконати домашнє завдання цілком або частково відповідно до його індивідуальних особливостей. У тому випадку, якщо учень іде “шляхом найменшого опору”, тобто вибирає кожного разу тільки найбільш легкі завдання, учитель має право, вказавши йому на це й аргументувавши свою позицію, знизити “вагу” виконання домашнього завдання в загальній оцінці за урок.

Робота з виконаними учнями домашніми завданнями може будуватися так само, як і робота з тестами. Домашнє завдання перевіряється, відзначаються помилки, вказуються завдання, у яких вони були допущені, або докладно пояснюється, чому завдання було виконано невірно. Учневі може бути запропоновано доопрацювати домашнє завдання.

Якщо учень допрацьовує домашнє завдання, воно перевіряється вдруге.

З метою розвитку самопізнання, формування самооцінки, з одного боку, робота учня оцінюється викладачем, а з іншого, учні самі оцінюють результати своєї діяльності.

Протягом усього періоду вивчення курсу проводиться точна атестація учнів. Може бути передбачено рубіжний контроль. Рубіжний контроль може бути здійснений у тестовій формі. Пропоновані учням завдання дозволяють оцінити рівень знань у галузі, а також рівень розвитку вмінь. Для проведення самооцінки протягом вивчення курсу учням пропонуються спеціально розроблені набори запитань і завдань. Підсумовані бали, набрані за час вивчення курсу, заносяться в портфоліо.

При цьому слід зазначити, що оцінювання роботи учнів учителем у вигляді виставлення оцінок не є самоціллю в межах цього курсу. Набагато важливіше якісна оцінка результатів діяльності та самооцінка учнів.

4.7. Робота на форумах

Успішність навчання великою мірою залежить від налагодження зворотного зв'язку. Важливим засобом комунікації, невід'ємною частиною освітнього інформаційного простору виступають форуми. Основне завдання форумів полягає в забезпеченні сталої взаємодії між усіма учасниками навчального процесу.

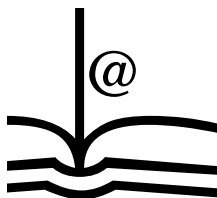
Активне використання й диференціація простору форумів дозволяє здійснювати активну комунікацію, перш за все, між учнями. У завдання вчителя входить стимулювання взаємодії, обміну думками.

Ресурс пропонує два основних види форуму – новосний і консультаційний.

У новосному форумі може бути організовано інформування учнів про поточні події, розташовано вітання зі святами, оголошення про конференції, олімпіади, змагання, може бути продемонстровано результати дослідницької, проектної діяльності учнів, розміщено відгуки, рецензії на творчі роботи тощо.

Консультаційні форуми може бути використано для вирішення питань, що з'являються в ході освоєння матеріалу уроку, організаційних і технічних проблем, проведення віртуальних семінарів.

У межах поурочних форумів учитель конкретизує цілі уроку, проводить опитування учнів, мотивацію учнів, здійснює індивідуальну допомогу тощо.

4.8. Чого потрібно дотримуватись під час навчання на дистанційному курсі (рекомендації учням, які проходять навчання за дистанційною формою навчання)

Ознайомтесь із курсом!

Насамперед ознайомтесь із можливостями, якими Ви можете користуватися в курсі. Прочитайте матеріали, що знаходяться на інформаційній сторінці курсу. Опрацюйте кнопки управління меню курсу, що знаходяться під назвою курсу. Кожна кнопка відкриває для Вас окремий модуль, як то ПОШТА або ФОРУМ.

Плануйте свій час!

На початку навчального тижня обов'язково прочитайте завдання на тиждень. Розрахуйте, скільки часу й коли Ви можете виділити на навчання. Враховуйте, що на навчання вам потрібно витратити до 4-х годин на тиждень. Складіть план послідовності виконання завдань і намагайтесь його дотримуватись.

Читайте допоміжний матеріал!

У курсі до кожного заняття розміщено допоміжний матеріал, що відкривається кнопкою меню ПЛАН ЗАНЯТЬ – Заняття № N. Слід ознайомитись із цим матеріалом перед виконанням завдань.

Виконуйте завдання!

Усі завдання, запропоновані на тиждень, розраховані на покрокове проектування Вашого курсу. Тому саме виконання всіх завдань, дозволить Вам спроектувати прийнятний дистанційний курс. Кожне завдання, у тому числі тести й анкети, Ви можете виконувати скільки завгодно разів. Тьютори виберуть найкращий результат.

Спілкуйтеся!

Саме через спілкування Ви зможете отримати необхідні підказки. Для цього в курсі використовуйте модулі ПОШТА, ФОРУМ та ЧАТ. Ви можете спілкуватися з колегами по навчанню та з тьютором. Кожного дня читайте свою пошту.

Ставте запитання!

Тьютор або учасники навчання з радістю нададуть Вам допомогу. Вам потрібно лише поставити запитання в ПОШТІ курсу.

Працюйте кожного дня!

Заходьте до курсу кожного дня. Тут може з'явитись нова інформація з навчання.

Не сходьте з дистанції!

Опрацьовуйте завдання кожного тижня. У разі, якщо Ви відстанете, Ви маєте можливість виконати завдання трохи пізніше, але повинні встигнути до кінцевого терміну курсу.

Слідкуйте за підсумками!

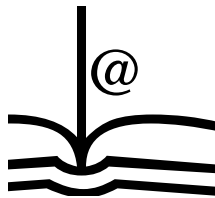
З лівої сторони знаходяться посилання на підсумки Вашої роботи. Продивляйтесь їх. Намагайтесь переробити ті завдання, де Ви набрали замало балів.

Алгоритм дій, якщо Ви прийняли рішення приступити до навчання із застосуванням дистанційних технологій, тобто через Інтернет:

1. Ви проходитье реєстрацію як Слухач, указуючи свої особисті дані та обов'язково електронну адресу, інші варіанти встановлення контакту. В цей час формуються Ваші Логін і Пароль для подальшої авторизації та відкриття доступу до матеріалів курсу.

2. Ви знайомитесь з Інструкцією Слухачу.
3. Використовуєте для доступу в закриту частину Віртуального представництва автоматично сформовані під час реєстрації Логін і Пароль (процедура авторизації).
4. Вибираєте курс (освітню програму – ОП) або кілька курсів (ОП).
5. Оформляєте замовлення вибраного курсу (курсів), виконуючи Інструкцію.
6. Знайомитесь з пакетом документів, який буде сформований після оформлення замовлення: Договір на мережеве навчання із застосуванням дистанційних технологій, Додаток до Договору, Угода на курс і рахунок на його оплату.

За кожний пройдений курс Ви отримаєте СЕРТИФІКАТ – документ із даними про Вашу академічної успішності – підсумкова оцінка.

Список використаних джерел

1. Андреев А. А. Дидактические основы дистанционного обучения в высших учебных заведениях : дисс. на соискание уч. степени докт. пед. наук / А. А. Андреев. – М. : МЭСИ, 1999. – 289 с. [Электронный ресурс]. Версия 1.0. – М. : Центр дистанционного образования “Эйдос”, 2003.
2. Агеев В. Н. Электронные учебники и автоматизированные обучающие системы : лекция-доклад / РАН ; Институт проблем информатики Российской академии естественных наук. Институт фундаментальной и прикладной информатики / В. Н. Агеев ; Н. А. Селезнева (общ. ред.). – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2001. – С. 31–38.
3. Беспалько А. А. Технологические подходы к разработке электронного учебника по информатике : дисс. ... канд. пед. наук / А. А. Беспалько. – Екатеринбург, 1998.
4. Беспалько В. П. Теория учебника : дидактический аспект / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1988.
5. Васильченко Л. В. Основи дидактичного проектування комп'ютерно-орієнтованих навчальних комплексів / Л. В. Васильченко, В. Л. Шевченко. – Х. : Вид. група “Основа”, 2009. – 208 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997.
7. Гостин А. М. Объектная модель регионального образовательного портала / А. М. Гостин // Открытое образование. – 2003. – № 2. – С. 6-10.
8. Гуревич Р. С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ і слухачів ін-тів післядипломної пед. освіти / Р. С. Гуревич, М. Ю. Академія. – Вінниця: ООО “Планер”, 2005. – 366 с.
9. Дистанційне навчання. Дистанційний курс : навч. посіб. / В. М. Кухаренко, Т. О. Олійник, О. В. Рибалко, М. В. Савченко. – Х. : ХДПУ, 1999. – 216 с.

10. Информатизация средней освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи : навч.-метод. посіб. / В.М. Мадзігон, Ю.О. Дорошенко та ін.; Інститут педагогіки АПН України. – К. : Педагогічна думка, 2003. – 272 с.
11. Информационная технология обучения с точки зрения методических задач реформы школы // Вопросы психологии. – 1988. – № 2. – С. 27–36.
12. Коваль С. П. Дистанционное обучение в РАО “ГАЗПРОМ” [Электронный ресурс] / С. П. Коваль // Открытое образование. – 1997. – № 3. – С. 27–29. – Режим доступа до журн. : http://www.e-joe.ru/sod/97/3_97/st083.html
13. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения / И. Я. Лернер. – М. : Педагогика, 1981. – 185 с.
14. Монахов В. М. Информационная технология обучения с точки зрения методических задач реформы школы / В. М. Монахов // Вопросы психологии. – 1988. – № 2. – С. 27–36.
15. Основы открытого образования / А. А. Андреев, С. Л. Каплан и др.; Отв. ред. В. И. Солдаткин. – Т. 1. / Российский государственный институт открытого образования. – М. : НИИЦ РАО, 2002. – 676 с.
16. Педагогіка : підручник для пед. ін-тів та ун-тів / Редкол. М. Д. Ярмаченка та ін. – К. : Вища шк., 1986. – 54 с.
17. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання / За заг. ред. В. В. Олійника. – К. : Логос, 2006. – 408 с.
18. Суховиенко Е. А. Электронный учебник и требования к нему [Электронный ресурс] / Е. А. Суховиенко. – Режим доступа : <http://www.lineage2.net.ru>
19. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования / М. А. Холодная. – Томск : Изд-во Том. ун-та; М.: изд-во “Барс”, 1997.
20. Христочевский С. А. Методические основы проектирования электронных учебников / С. А. Христочевский // Проектирование образовательных информационных ресурсов,

систем и технологий: Сб. док., сообщений. – М., 1998. – С. 9-17.

21. Хуторской А. В. Виртуальное образование и русский космизм [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской // EIDOS-LIST. – 1999. – Вып. 1-295-6. – Режим доступа до журн. : <http://www.eidos.techno.ru/list/serv/htm>
22. Хуторской А. В. Современная дидактика : Учеб. для вузов / А. В. Хуторской. – СПб. : Питер, 2001. – 544 с.
23. <http://www.mesi.ru/e-learning/> – Московский государственный университет экономики, статистики и информатики (МЭСИ).
24. <http://www.ou-link.ru/> – Международный институт Менеджмента “ЛИНК”.
25. <http://n-t.ru/nl/mr/imp.htm> – Институт Международного права.
26. <http://do.rksi.ru/library/courses/doptb/appendix5.dbk> – Российский институт управления “Тантал”.
27. <http://do.rksi.ru/library/courses/doptb/appendix6.dbk> – Российский центр дистанционного обучения американского университета “Кеннеди Вестерн”.
28. <http://do.rksi.ru/library/courses/doptb/ch06s06.dbk> – Центр дистанционного обучения “Истина”.
29. <http://www.tidex.ru/yp/tres/6/6/5.htm> – Лаборатория дистанционного обучения Института общего среднего образования РАО.
30. <http://do.rksi.ru/library/courses/doptb/ch09s03.dbk> – Лаборатория “Эмиссия” Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ВАСИЛЬЧЕНКО Лілія Володимирівна
ЛАПШИНА Ірина Сергіївна

**Створення
навчально-методичних комплексів
дистанційного навчання**

Методичні рекомендації

Відповідальний за випуск *І.Я. Крайній*
Комп'ютерне верстання *М.М. Пасічна*
Коректура *М.М. Пасічна*
Технічне виконання *С.А. Шевченко*

Підписано до друку 12.01.2010 р. Формат 60×84 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура “Times”. Друк RISO.
Обл.-вид. арк. 14. Ум. друк. арк. 19,3.
Тираж 108 примірників. Замовлення 05/10.

Товариство з обмеженою відповідальністю “ЛІПС” ЛТД
вул. Цитрусова, 6а, м. Запоріжжя, 69071.
Тел. (612) 68-33-13. Факс (612) 68-81-08.
E-mail: mail@lips.zp.ua
www.lips.zp.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 1592 від 04.12.2003р.

Надруковано в ТОВ “ЛІПС” ЛТД
вул. Цитрусова, 6а, м. Запоріжжя, 69071.
Тел. (0612) 68-33-13, тел./факс (0612) 68-81-08.